

LAPORAN KETUA AUDIT NEGARA

PENYATA KEWANGAN KERAJAAN NEGERI
DAN PENGURUSAN KEWANGAN JABATAN/AGENSI
NEGERI KELANTAN
TAHUN 2008

LAPORAN KETUA AUDIT NEGARA TAHUN 2008 NEGERI KELANTAN

Dewan Undangan Negeri Kelantan

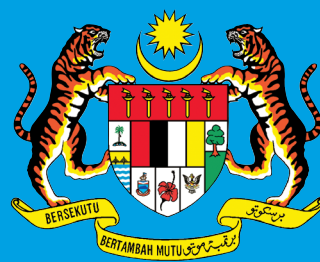
JABATAN AUDIT NEGARA
MALAYSIA

LAPORAN KETUA AUDIT NEGARA

**PENYATA KEWANGAN KERAJAAN NEGERI
DAN PENGURUSAN KEWANGAN JABATAN/AGENSI
NEGERI KELANTAN
TAHUN 2008**

**JABATAN AUDIT NEGARA
MALAYSIA**

KANDUNGAN

KANDUNGAN

PERKARA

MUKA SURAT

KATA PENDAHULUAN	vii
INTI SARI LAPORAN	xiii
BAHAGIAN I : PENGESAHAN PENYATA KEWANGAN KERAJAAN NEGERI KELANTAN BAGI TAHUN BERAKHIR 31 DISEMBER 2008	
Pendahuluan	3
Objektif Dan Kaedah Pengauditan	4
Pengesahan Penyata Kewangan Kerajaan Negeri Kelantan Bagi Tahun Berakhir 31 Disember 2008	4
BAHAGIAN II : ANALISIS KEWANGAN KERAJAAN NEGERI	
Analisis Kewangan	7
Kedudukan Kewangan Kerajaan Negeri	7
Wang Tunai	8
Pelaburan	10
Akaun Hasil Disatukan	11
Akaun Pinjaman Disatukan	16
Akaun Amanah Disatukan	16
Penerimaan Dan Pembayaran Wang Tunai	22
Penyata Akaun Memorandum	23
Rumusan Dan Syor Audit	27
BAHAGIAN III : RANCANGAN PEMBANGUNAN KERAJAAN NEGERI	
Pencapaian Pelaksanaan Projek Pembangunan Rancangan Malaysia Kesembilan	31
Rumusan	33
BAHAGIAN IV : PENCAPAIAN PENGURUSAN KEWANGAN JABATAN/ AGENSI NEGERI	
Pelaksanaan Indeks Akauntabiliti (AI)	37
Objektif Pengauditan	38
Skop Dan Kaedah Pengauditan	38
Jenis Kawalan	39
Tahap Pencapaian Pengurusan Kewangan Jabatan/Agensi Negeri	49
Rumusan Dan Syor Audit	51

**BAHAGIAN V : PENYERAHAN, PENGESAHAN, PEMBENTANGAN
PENYATA KEWANGAN DAN PRESTASI KEWANGAN
AGENSI NEGERI**

Pendahuluan	55
Pengauditan Penyata Kewangan	55
Kedudukan Penyerahan Penyata Kewangan	56
Pengesahan Penyata Kewangan	57
Pembentangan Penyata Kewangan	59
Prestasi Kewangan	59
Rumusan Dan Syor Audit	62

**BAHAGIAN VI : PEMBENTANGAN LAPORAN KETUA AUDIT NEGARA DAN
MESYUARAT JAWATANKUASA KIRA-KIRA WANG AWAM
NEGERI**

Pembentangan Laporan Ketua Audit Negara Mengenai Penyata Kewangan	65
Mesyuarat Jawatankuasa Kira-kira Wang Awam Negeri	65

PENUTUP	69
----------------	----

LAMPIRAN

I	Sijil Ketua Audit Negara	73
II	Lembaran Imbangan	74
III	Penyata Penerimaan Dan Pembayaran Wang Tunai	75
IV	Penyata Akaun Memorandum	76
V	Penyata Akaun Hasil Disatukan	77
VI	Nota Kepada Akaun Awam	78

KATA PENDAHULUAN

KATA PENDAHULUAN

1. Perkara 106 dan 107 Perlembagaan Persekutuan dan Akta Audit 1957 menghendaki Ketua Audit Negara mengaudit Penyata Kewangan dan mengemukakan Laporan mengenainya kepada Seri Paduka Baginda Yang di-Pertuan Agong dan Kebawah Duli Yang Maha Mulia Sultan Kelantan. Seri Paduka Baginda Yang di-Pertuan Agong akan menitahkan supaya Laporan itu dibentangkan di Parlimen manakala Kebawah Duli Yang Maha Mulia Sultan Kelantan menitahkan untuk dibentangkan di Dewan Undangan Negeri Kelantan. Bagi memenuhi tanggungjawab ini, Jabatan Audit Negara telah menjalankan dua kaedah pengauditan seperti berikut:

1.1 Pengauditan Penyata Kewangan – Pengauditan ini bertujuan untuk memberi pendapat sama ada Penyata Kewangan Kerajaan Negeri bagi tahun berkenaan menggambarkan kedudukan yang benar dan saksama serta rekod perakaunan mengenainya telah diselenggarakan dengan teratur dan kemas kini. Selain menentukan gambaran kedudukan benar dan saksama terhadap Penyata Kewangan Kerajaan Negeri, Jabatan Audit Negara juga membuat analisis kewangan berdasarkan Penyata Kewangan untuk menentukan tahap prestasi kewangan Kerajaan Negeri sama ada kedudukan kewangan Kerajaan Negeri adalah sangat baik, baik, memuaskan atau tidak memuaskan.

1.2 Pelaksanaan Sistem Penarafan Berdasarkan Indeks Akauntabiliti Pengurusan Kewangan Jabatan - Jabatan Audit Negara telah memperkenalkan Indeks Akauntabiliti (AI) pada tahun 2007 dan tahun 2008 adalah tahun kedua pelaksanaannya. AI diwujudkan bertujuan untuk membuat penilaian secara objektif terhadap pengauditan pengurusan kewangan Jabatan dan Agensi Kerajaan Negeri bagi mengukur dan menambah baik kawalan pengurusan kewangan yang cemerlang. Indeks Akauntabiliti diberi penarafan berdasarkan kepada tahap pematuhan terhadap peraturan-peraturan kewangan berhubung dengan kawalan pengurusan, terimaan, perbelanjaan, akaun amanah/kumpulan wang amanah dan deposit, aset, pinjaman, pelaburan dan penyediaan Penyata Kewangan. Dengan pelaksanaan Indeks Akauntabiliti ini ia boleh membantu mewujudkan budaya kerja berasaskan amalan terbaik. Selain itu budaya “**membetulkan yang biasa dan membiasakan yang betul**” bukan sahaja dapat mempertingkatkan kecemerlangan pengurusan kewangan Jabatan malah aspek integriti, keutuhan dan akauntabiliti yang ditekankan oleh Kerajaan akan dapat dicapai.

2. Laporan saya mengenai Penyata Kewangan Kerajaan Negeri Tahun 2008 disediakan hasil daripada pengauditan yang dijalankan di beberapa Jabatan/Agensi Negeri sepanjang tahun 2008. Bagi tujuan pengesahan Penyata Kewangan Kerajaan Negeri Tahun 2008, pengauditan terhadap sistem perakaunan dan dokumen yang berkaitan dengan pembayaran dan terimaan telah dijalankan di Pejabat Perbendaharaan Negeri.

3. Laporan ini dibahagikan kepada enam Bahagian seperti berikut:

- Bahagian I** - Pengesahan Penyata Kewangan Kerajaan Negeri Kelantan Bagi Tahun Berakhir 31 Disember 2008
- Bahagian II** - Analisis Kewangan Kerajaan Negeri
- Bahagian III** - Rancangan Pembangunan Kerajaan Negeri
- Bahagian IV** - Pencapaian Pengurusan Kewangan Jabatan/Agensi Negeri
- Bahagian V** - Penyerahan, Pengesahan, Pembentangan Penyata Kewangan Dan Prestasi Kewangan Agensi Negeri
- Bahagian VI** - Pembentangan Laporan Ketua Audit Negara Dan Mesyuarat Jawatankuasa Kira-Kira Wang Awam Negeri

4. Di samping memenuhi kehendak perundangan, saya berharap Laporan ini dapat dijadikan sebagai salah satu asas untuk memperbaiki segala kelemahan, usaha penambahbaikan dan meningkatkan akauntabiliti serta integriti dalam pengurusan wang awam. Ini penting untuk menjamin setiap Ringgit Malaysia yang dipungut dan dibelanjakan akan dapat menyumbang kepada pembangunan dan kesejahteraan hidup rakyat.

5. Pada pendapat saya, prestasi kewangan Kerajaan Negeri dan tahap pengurusan kewangan Jabatan/Agensi Negeri boleh ditingkatkan sekiranya semua pihak yang terlibat mempunyai lima perkara yang diringkaskan sebagai **SIKAP** iaitu:

- a) **SUPERVISION** – Penyeliaan yang rapi terhadap kerja yang diserahkan kepada pegawai bawahan. Ketua Jabatan perlu memastikan garis panduan yang jelas dan terperinci disediakan sebagai rujukan oleh penjawat awam untuk menjalankan tugas mereka. Penjawat awam pula perlu melaporkan kemajuan kerja mereka secara berkala.
- b) **INTEREST** – Setiap penjawat awam perlu melaksanakan tugas mereka dengan penuh minat, dedikasi dan tidak ada sikap sambil lewa.
- c) **KNOWLEDGE** – Setiap penjawat awam mempunyai pengetahuan yang cukup dalam bidang tugas masing-masing. Bagi tujuan ini, program latihan perlu dilaksanakan secara berterusan.
- d) **ATTITUDE** – Setiap penjawat awam melaksanakan tugas masing-masing dengan penuh tanggungjawab, jujur dan amanah.
- e) **PROCEDURE** – Prosedur kerja yang lengkap dan jelas diwujudkan serta dipatuhi.

6. Saya ingin merakamkan ucapan terima kasih kepada semua pegawai Jabatan/Agensi Negeri yang telah memberikan kerjasama kepada pegawai saya sepanjang pengauditan dijalankan. Saya juga ingin melahirkan penghargaan dan terima kasih kepada pegawai saya yang telah berusaha gigih serta memberikan sepenuh komitmen untuk menyiapkan Laporan ini.

(TAN SRI DATO' SETIA HAJI AMBRIN BIN BUANG)

Ketua Audit Negara

Malaysia.

Putrajaya

21 Julai 2009

INTI SARI LAPORAN

INTI SARI LAPORAN

BAHAGIAN I - PENGESAHAN PENYATA KEWANGAN KERAJAAN NEGERI KELANTAN BAGI TAHUN BERAKHIR 31 DISEMBER 2008

1. Penyediaan Penyata Kewangan Kerajaan Negeri Kelantan bagi tahun 2008 adalah baik. Kesemua angka dalam Penyata Kewangan dapat disahkan kerana dokumen sokongan yang mencukupi telah dikemukakan. Pada keseluruhannya Penyata Kewangan Kerajaan Negeri Kelantan menunjukkan suatu gambaran yang benar dan saksama terhadap kedudukan kewangan Kerajaan Negeri bagi tahun berakhir 31 Disember 2008.

BAHAGIAN II - ANALISIS KEWANGAN KERAJAAN NEGERI

2. Kedudukan kewangan Kerajaan Negeri Kelantan pada akhir tahun 2008 secara keseluruhannya adalah kurang memuaskan. Ini adalah disebabkan kedudukan Kumpulan Wang Disatukan bagi Kerajaan Negeri telah mengalami penurunan sejumlah RM9.52 juta atau 25.7% pada tahun 2008 menjadi RM27.58 juta berbanding RM37.10 juta pada tahun 2007. Penurunan ini antara lain disebabkan oleh penurunan hasil pada tahun 2008 sebanyak RM166.79 juta atau 37.7% berbanding tahun 2007. Kumpulan Wang Disatukan bagi tempoh tahun 2005 hingga 2008 juga menunjukkan penurunan di mana baki Kumpulan Wang pada tahun 2005 adalah berjumlah RM46.15 juta menurun menjadi RM27.58 juta pada tahun 2008. Analisis nisbah semasa untuk mengukur kedudukan kecairan tunai Kerajaan Negeri dalam membiayai jumlah tanggungan semasa menunjukkan kecairan tunai Kerajaan Negeri tidak mencukupi untuk menampung tanggungan semasa bagi tahun 2008. Wang tunai dan pelaburan mencatat penurunan sejak tahun 2005 di mana bakinya adalah RM46.15 juta menjadi RM27.58 juta pada tahun 2008. Manakala tanggungan semasa mencatatkan peningkatan dari RM215.94 juta pada tahun 2005 kepada RM362.72 juta pada tahun 2008.

BAHAGIAN III - RANCANGAN PEMBANGUNAN KERAJAAN NEGERI

3. Pada tahun 2008, Kerajaan Negeri Kelantan telah membelanjakan sejumlah RM128.04 juta atau 53.6% daripada peruntukan yang diluluskan. Sebanyak 50 projek atau 35.2% telah siap, 70 projek atau 49.3% sedang dilaksanakan dan 22 projek atau 15.5% belum dimulakan. Pencapaian perbelanjaan dan pelaksanaan adalah memuaskan.

BAHAGIAN IV - PENCAPAIAN PENGURUSAN KEWANGAN JABATAN/AGENSI NEGERI

4. Pencapaian pengurusan kewangan di Jabatan/Agensi Negeri Kelantan pada tahun 2008 secara keseluruhannya adalah memuaskan. Hasil daripada pengauditan yang telah dijalankan pada tahun 2008 adalah didapati pencapaian pengurusan kewangan di empat Jabatan/Agensi Negeri adalah pada tahap baik manakala tujuh Jabatan/Agensi Negeri

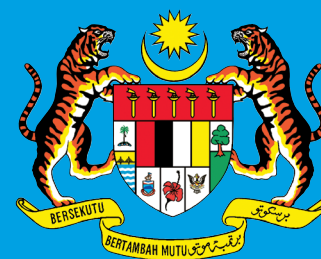
adalah pada tahap memuaskan. Ini menunjukkan peningkatan pencapaian pengurusan kewangan berbanding pada tahun 2007 di mana kesemua tujuh Jabatan/Agensi Negeri yang diaudit adalah pada tahap memuaskan. Jabatan dan Agensi Kerajaan Negeri boleh mempertingkatkan pengurusan kewangan ke tahap yang lebih baik jika langkah-langkah penambahbaikan dijalankan oleh Jabatan/Agensi seperti mengadakan program latihan/kursus yang berterusan kepada pegawai yang terlibat dalam pengurusan kewangan agar mereka dapat meningkatkan pengetahuan dan kompetensi dalam melaksanakan tugas.

BAHAGIAN V - PENYERAHAN, PENGESAHAN, PEMBENTANGAN PENYATA KEWANGAN DAN PRESTASI KEWANGAN AGENSI NEGERI

5. Pada umumnya, penyerahan Penyata Kewangan Agensi Kerajaan Negeri adalah memuaskan. Kesemua Badan Berkanun Negeri, Pihak Berkuasa Tempatan dan Majlis Agama Islam Dan Adat Istiadat Melayu Kelantan telah dapat mengemukakan penyata kewangan tahun 2007 masing-masing. Manakala tujuh daripada 10 Badan Berkanun Negeri dan semua 12 Pihak Berkuasa Tempatan telah dapat mengemukakan Penyata Kewangan tahun 2008 setakat 30 Jun 2009. Sebanyak 13 Penyata Kewangan tahun 2007 telah diberi Sijil Tanpa Teguran dan tujuh Sijil Berteguran berbanding 13 Penyata Kewangan tahun 2006 telah diberi Sijil Tanpa Teguran dan sembilan Sijil Berteguran. Semua Penyata Kewangan berserta Sijil Ketua Audit Negara telah dibentangkan di Dewan Undangan Negeri.

BAHAGIAN VI - PEMBENTANGAN LAPORAN KETUA AUDIT NEGARA DAN MESYUARAT JAWATANKUASA KIRA-KIRA WANG AWAM NEGERI

6. Laporan Ketua Audit Negara mengenai Penyata Kewangan Kerajaan Negeri Kelantan Tahun 2007 telah dibentangkan di Dewan Undangan Negeri pada 20 November 2008. Jawatankuasa Kira-kira Wang Awam Negeri Kelantan telah selesai memeriksa Laporan Ketua Audit Negara bagi tahun 2006. Sepanjang tahun 2008, Jawatankuasa telah bermesyuarat sebanyak lima kali bagi membincangkan Laporan Ketua Audit Negara. Bagaimanapun, Laporan Jawatankuasa tersebut belum dibentangkan di Dewan Undangan Negeri.

BAHAGIAN I
PENGESAHAN PENYATA KEWANGAN
KERAJAAN NEGERI KELANTAN
BAGI TAHUN BERAKHIR
31 DISEMBER 2008

BAHAGIAN I
PENGESAHAN PENYATA KEWANGAN KERAJAAN NEGERI KELANTAN
BAGI TAHUN BERAKHIR 31 DISEMBER 2008

1. PENDAHULUAN

1.1 Seksyen 16(1) Akta Acara Kewangan, 1957 menghendaki Pihak Berkuasa Kewangan Negeri menyediakan Penyata Kewangan secepat mungkin selepas penutupan akaun bagi tahun berkenaan. Penyata tersebut hendaklah dikemukakan kepada Ketua Audit Negara dalam tempoh tujuh bulan selepas berakhirnya tahun kewangan berkenaan untuk diaudit seperti diperuntukkan di bawah Seksyen 9 Akta Audit, 1957.

1.2 Selaras dengan peruntukan undang-undang tersebut, Pegawai Kewangan Negeri telah mengemukakan Penyata Kewangan Kerajaan Negeri Kelantan bagi tahun berakhir 31 Disember 2008 kepada Jabatan Audit Negara pada **22 April 2009**. Penyata tersebut melaporkan semua urusan kewangan asas tunai bagi tahun 2008 berkaitan dengan sumber dan penggunaan wang awam. Penyata tersebut mengandungi Lembaran Imbangan, Penyata Penerimaan dan Pembayaran Wang Tunai, Penyata Akaun Memorandum dan Nota Kepada Akaun Awam.

1.2.1 Lembaran Imbangan menunjukkan jumlah wang tunai dan pelaburan yang dipegang bagi ketiga-tiga Akaun Kumpulan Wang Disatukan iaitu Akaun Hasil Disatukan, Akaun Amanah Disatukan dan Akaun Pinjaman Disatukan. Selaras dengan asas perakaunan tunai ubahsuai yang diguna pakai oleh Kerajaan Negeri, hanya pelaburan yang dipegang bagi maksud amanah tertentu dilaporkan dalam Lembaran Imbangan. Manakala pelaburan lain dilaporkan dalam Penyata Akaun Memorandum.

1.2.2 Penyata Penerimaan dan Pembayaran Wang Tunai menunjukkan penerimaan dan pembayaran bagi tahun 2008. Terimaan adalah terdiri daripada hasil, pinjaman, terimaan modal dan terimaan lain seperti amanah dan deposit. Pembayaran pula adalah untuk membiayai perbelanjaan mengurus, pembangunan dan bayaran balik pinjaman.

1.2.3 Penyata Akaun Memorandum adalah akaun yang menunjukkan kedudukan aset dan tanggungan Kerajaan Negeri. Aset Kerajaan Negeri merangkumi Pinjaman Boleh Dituntut dan Tunggakan Hasil. Manakala tanggungan Kerajaan Negeri pula terdiri daripada Hutang Kerajaan Negeri kepada Kerajaan Persekutuan.

2. OBJEKTIF DAN KAEDAH PENGAUDITAN

2.1 Pengauditan terhadap Penyata Kewangan Kerajaan Negeri bagi tahun berakhir 31 Disember 2008 adalah untuk memberi pendapat sama ada penyata itu menggambarkan kedudukan kewangan yang benar dan saksama serta rekod perakaunan yang berkaitan telah diselenggarakan dengan teratur dan kemas kini.

2.2 Pengauditan terhadap sistem perakaunan dan dokumen dijalankan secara berterusan sepanjang tahun 2008 terhadap Pejabat Perbendaharaan Negeri dan teguran Audit mengenainya telah dibangkitkan dengan pihak Perbendaharaan Negeri dan Jabatan Negeri melalui surat pemerhatian Audit sebaik sahaja pengauditan selesai dijalankan.

3. PENGESAHAN PENYATA KEWANGAN KERAJAAN NEGERI KELANTAN BAGI TAHUN BERAKHIR 31 DISEMBER 2008

Pengauditan Penyata Kewangan telah dilaksanakan mengikut Akta Audit 1957 dan berpandukan Piawaian Pengauditan yang diluluskan. Akta dan Piawaian tersebut menghendaki pengauditan dirancang dan dilaksanakan bagi mendapat kepastian yang munasabah sama ada Penyata Kewangan adalah bebas daripada kesilapan dan ketinggalan yang ketara. Pengauditan itu termasuk memeriksa rekod secara semak uji, menyemak bukti yang menyokong angka dan memastikan penzahiran yang mencukupi dalam penyampaian Penyata Kewangan. Persembahan Penyata Kewangan Kerajaan Negeri Kelantan bagi tahun 2008 adalah selaras dengan Piawaian Perakaunan Kerajaan. **Pada pendapat Audit, Penyata Kewangan Kerajaan Negeri pada keseluruhannya menunjukkan gambaran yang benar dan saksama tentang kedudukan kewangan Kerajaan Negeri bagi tahun berakhir 31 Disember 2008 dan rekod perakaunannya telah diselenggarakan dengan teratur dan kemas kini.** Sijil Ketua Audit Negara mengenai Penyata Kewangan Kerajaan Negeri yang disertakan bersama dengan Lembaran Imbangan, Penyata Penerimaan dan Pembayaran Wang Tunai, Penyata Akaun Memorandum dan Nota Kepada Akaun Awam adalah seperti di **Lampiran I** hingga **Lampiran V**.

BAHAGIAN II ANALISIS KEWANGAN KERAJAAN NEGERI

BAHAGIAN II ANALISIS KEWANGAN KERAJAAN NEGERI

4. ANALISIS KEWANGAN

Jabatan Audit Negara di samping mengesahkan Penyata Kewangan Kerajaan Negeri Tahun 2008, juga membuat analisis terhadap data kewangan bagi menentukan tahap prestasi kewangan Kerajaan Negeri. Analisis dijalankan berdasarkan Penyata Wang Tunai, Penyata Pelaburan, Penyata Hasil Disatukan, Penyata Akaun Pinjaman Disatukan, Penyata Akaun Amanah Disatukan, Penyata Akaun Memorandum dan Nota Kepada Akaun Awam.

4.1 KEDUDUKAN KEWANGAN KERAJAAN NEGERI

4.1.1 Mengikut Lembaran Imbangan, jumlah Kumpulan Wang Disatukan pada akhir tahun 2008 adalah RM27.58 juta. Jumlah tersebut terdiri daripada aset berbentuk wang tunai sejumlah RM2.15 juta dan pelaburan sejumlah RM25.43 juta. Kedudukan Kumpulan Wang Disatukan Negeri Kelantan bagi tahun 2008 berbanding tahun 2007 adalah seperti di **Jadual 4.1**.

Jadual 4.1
Kumpulan Wang Disatukan Bagi Tahun 2008 Berbanding 2007

Bil.	Butiran	Tahun		Peningkatan/ (Penurunan)	
		2007 (RM Juta)	2008 (RM Juta)	(RM Juta)	(%)
1.	Akaun Hasil Disatukan	(326.34)	(418.65)	(92.31)	(28.3)
2.	Akaun Pinjaman Disatukan	0.00	0.00	0.00	0.00
3.	Akaun Amanah Disatukan terdiri daripada:	363.44	446.23	82.79	22.8
	i) <i>Kumpulan Wang Amanah Kerajaan</i>	(1.19)	(7.83)	(6.64)	(558.0)
	ii) <i>Kumpulan Wang Pembangunan</i>	(45.04)	(94.74)	(49.70)	(110.3)
	iii) <i>Kumpulan Wang Amanah Awam</i>	204.37	300.91	96.54	47.2
	iv) <i>Deposit</i>	205.30	247.89	42.59	20.7
Jumlah		37.10	27.58	(9.52)	(25.7)

Sumber: Penyata Kewangan Kerajaan Negeri Kelantan

4.1.2 Kedudukan Kumpulan Wang Disatukan bagi tempoh tahun 2004 hingga 2008 adalah seperti di **Jadual 4.2**.

Jadual 4.2
Kumpulan Wang Disatukan Bagi Tempoh Tahun 2004 Hingga 2008

Bil.	Butiran	Tahun				
		2004 (RM Juta)	2005 (RM Juta)	2006 (RM Juta)	2007 (RM Juta)	2008 (RM Juta)
1.	Akaun Hasil Disatukan	(242.14)	(241.97)	(332.56)	(326.34)	(418.65)
2.	Akaun Pinjaman Disatukan	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
3.	Akaun Amanah Disatukan terdiri daripada:	264.23	288.12	370.98	363.44	446.23
	i) <i>Kumpulan Wang Amanah Kerajaan</i>	(56.01)	(41.59)	(27.18)	(1.19)	(7.83)
	ii) <i>Kumpulan Wang Pembangunan</i>	(8.34)	(12.99)	(48.27)	(45.04)	(94.74)
	iii) <i>Kumpulan Wang Amanah Awam</i>	160.28	156.59	203.79	204.37	300.91
	iv) <i>Deposit</i>	168.30	186.11	242.64	205.30	247.89
Jumlah		22.09	46.15	38.42	37.10	27.58

Sumber: Penyata Kewangan Kerajaan Negeri Kelantan

4.1.3 Analisis Audit mendapati Kumpulan Wang Disatukan Kerajaan Negeri telah mengalami penurunan sejumlah RM9.52 juta atau 25.7% iaitu daripada RM37.10 juta pada tahun 2007 menjadi RM27.58 juta pada tahun 2008. Penurunan ini antara lain disebabkan oleh penurunan hasil iaitu RM276.06 juta atau 37.7% pada tahun 2008 berbanding hasil berjumlah RM442.85 juta pada tahun 2007.

4.1.4 Analisis Nisbah Semasa adalah untuk mengukur kedudukan kecairan tunai Kerajaan Negeri dalam membiayai jumlah tanggungan semasa. Jumlah aset semasa terdiri daripada kesemua jumlah wang tunai yang terkandung di dalam Penyata Wang Tunai dengan jumlah pelaburan yang terdapat di dalam Penyata Pelaburan. Manakala jumlah tanggungan semasa pula terdiri daripada jumlah Akaun Kena Bayar (AKB) tahun 2008, jumlah deposit dan jumlah tunggakan bayaran balik pinjaman kepada Kerajaan Persekutuan yang telah dijadualkan. Sekiranya nisbah yang dihasilkan melebihi dari satu, maka ini menunjukkan tanda yang positif dari segi kedudukan kecairan tunai sesebuah Kerajaan Negeri. Analisis Nisbah Semasa pada tahun 2008 menunjukkan bahawa nisbah semasa kurang dari 1. Nisbah yang diperolehi menunjukkan kecairan tunai Kerajaan Negeri adalah rendah untuk menampung jumlah tanggungan semasa.

4.2 WANG TUNAI

4.2.1 Wang tunai merupakan sebahagian daripada komponen yang ditunjukkan dalam Lembaran Imbangan sebagai aset Kerajaan Negeri yang dipegang bagi Kumpulan Wang Disatukan. Wang tunai terdiri daripada Wang Tunai Dalam Bank, Wang Tunai Dalam Perjalanan dan Wang Tunai Dalam Tangan. Baki wang tunai pada tahun 2008 berjumlah RM2.15 juta berbanding sejumlah RM7.77 juta pada tahun 2007.

4.2.2 Analisis perbandingan kedudukan wang tunai bagi tahun 2007 dan 2008 menunjukkan penurunan berjumlah RM5.62 juta atau 72.3% seperti di **Jadual 4.3**.

Jadual 4.3
Baki Wang Tunai Bagi Tahun 2007 Dan 2008

Bil.	Butiran	Tahun		Peningkatan/ (Penurunan)	
		2007 (RM Juta)	2008 (RM Juta)	(RM Juta)	(%)
1.	Wang Tunai Dalam Bank	4.77	1.03	(3.74)	(78.4)
2.	Wang Tunai Dalam Perjalanan	2.98	1.09	(1.89)	(63.4)
3.	Wang Tunai Dalam Tangan	0.02	0.03	0.01	50.0
Jumlah		7.77	2.15	(5.62)	(72.3)

Sumber: Penyata Kewangan Kerajaan Negeri Kelantan

4.2.3 Analisis terhadap baki wang tunai mendapati penurunan wang tunai berjumlah RM5.62 juta antara lain disebabkan oleh pengurangan ketara baki wang tunai dalam Akaun Semasa Bank Bayaran dan Tabung Amanah Tok Kenali.

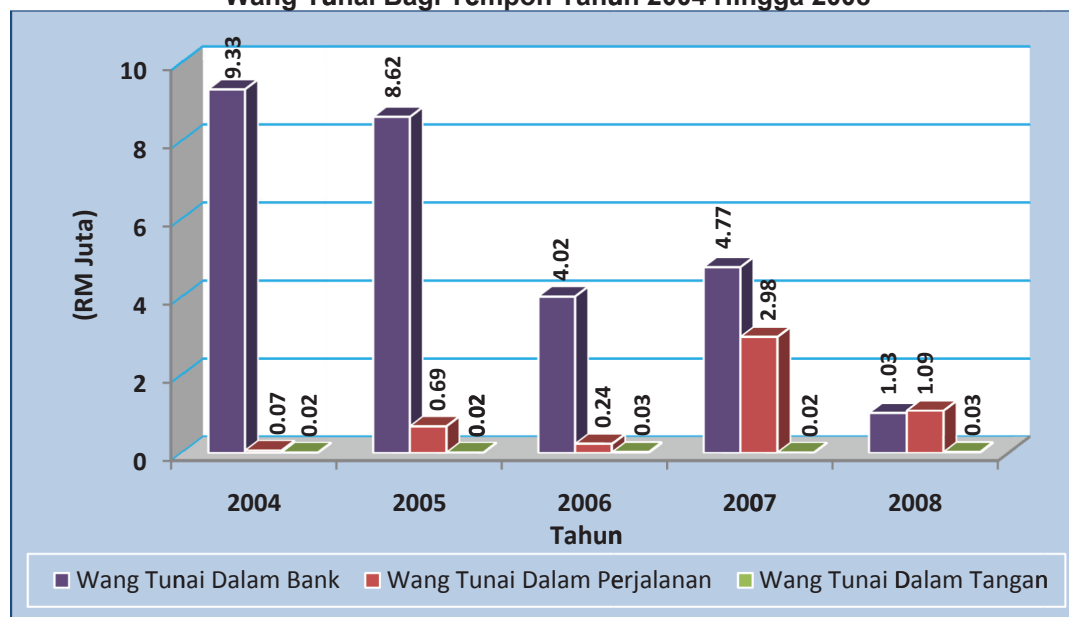
4.2.4 Baki wang tunai bagi tempoh tahun 2004 hingga 2008 adalah seperti di **Jadual 4.4** dan **Carta 4.1**.

Jadual 4.4
Baki Wang Tunai Bagi Tempoh Tahun 2004 Hingga 2008

Bil.	Butiran	Tahun				
		2004 (RM Juta)	2005 (RM Juta)	2006 (RM Juta)	2007 (RM Juta)	2008 (RM Juta)
1.	Wang Tunai Dalam Bank	9.33	8.62	4.02	4.77	1.03
2.	Wang Tunai Dalam Perjalanan	0.07	0.69	0.24	2.98	1.09
3.	Wang Tunai Dalam Tangan	0.02	0.02	0.03	0.02	0.03
Jumlah		9.42	9.33	4.29	7.77	2.15

Sumber: Penyata Kewangan Kerajaan Negeri Kelantan

Carta 4.1
Wang Tunai Bagi Tempoh Tahun 2004 Hingga 2008

Sumber: Penyata Kewangan Kerajaan Negeri Kelantan

4.3 PELABURAN

Mengikut Seksyen 8(3)(b) Akta Acara Kewangan 1957, Kerajaan Negeri dibenarkan melabur dalam deposit di bank dan pelaburan saham sekiranya mempunyai lebihan wang. Pelaburan terdiri daripada Kumpulan Wang Amanah dan Pelaburan Am. Pelaburan Kumpulan Wang Amanah adalah pelaburan yang dibuat daripada Kumpulan Wang Amanah selaras dengan Seksyen 10, Akta Acara Kewangan 1957 dan Arahan Amanah selaras dengan Seksyen 9, Akta Acara Kewangan 1957 dan peraturan yang dikuatkuasakan. Manakala, Pelaburan Am adalah semua pelaburan yang dibuat daripada lebihan Kumpulan Wang Disatukan selain daripada pelaburan Kumpulan Wang Amanah.

4.3.1 Analisis perbandingan kedudukan pelaburan bagi tahun 2008 dan 2007 menunjukkan penurunan berjumlah RM3.90 juta atau 13.3% kepada RM25.43 juta berbanding RM29.33 juta pada tahun 2007. Analisis perbandingan kedudukan pelaburan bagi tahun 2007 dan 2008 adalah seperti di **Jadual 4.5**.

Jadual 4.5
Baki Pelaburan Pada Tahun 2007 Dan 2008

Bil.	Butiran	Tahun		Peningkatan/ (Penurunan)	
		2007 (RM Juta)	2008 (RM Juta)	(RM Juta)	(%)
1.	Saham	4.48	5.03	0.55	12.3
2.	Deposit Dalam Negeri	24.85	20.40	(4.45)	(17.9)
Jumlah		29.33	25.43	(3.90)	(13.3)

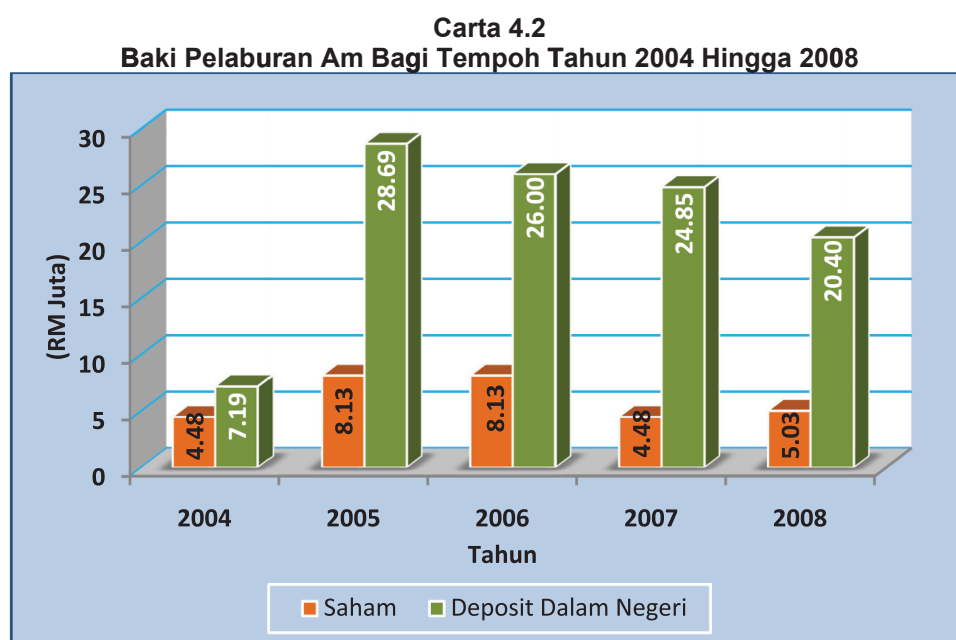
Sumber: Penyata Kewangan Kerajaan Negeri Kelantan

4.3.2 Manakala analisis perbandingan kedudukan pelaburan bagi tahun 2004 hingga 2008 menunjukkan pelaburan mengalami penurunan pada setiap tahun mulai tahun 2006. Baki pelaburan bagi tempoh tahun 2004 hingga 2008 seperti di **Jadual 4.6** dan **Carta 4.2**.

Jadual 4.6
Baki Pelaburan Bagi Tempoh Tahun 2004 Hingga 2008

Bil.	Butiran	Tahun				
		2004 (RM Juta)	2005 (RM Juta)	2006 (RM Juta)	2007 (RM Juta)	2008 (RM Juta)
1.	Saham	4.48	8.13	8.13	4.48	5.03
2.	Deposit Dalam Negeri	7.19	28.69	26.00	24.85	20.40
Jumlah		11.67	36.82	34.13	29.33	25.43

Sumber: Penyata Kewangan Kerajaan Negeri Kelantan

Sumber: Penyata Kewangan Kerajaan Negeri Kelantan

4.4 AKAUN HASIL DISATUKAN

Akaun Hasil Disatukan mengakaun semua urus niaga penerimaan hasil dan perbelanjaan mengurus Kerajaan. Akaun ini ditubuhkan mengikut Perkara 97 dan 98 Perlembagaan Persekutuan dan Seksyen 7(a), Akta Acara Kewangan 1957.

4.4.1 Hasil

Kerajaan Negeri memungut tiga jenis hasil yang terdiri daripada Hasil Cukai, Hasil Bukan Cukai dan Terimaan Bukan Hasil. Pada keseluruhannya, hasil yang dikutip oleh Kerajaan Negeri pada tahun 2008 adalah berjumlah RM276.06 juta iaitu menurun sejumlah RM166.79 juta atau 37.7% berbanding tahun 2007 berjumlah RM442.85 juta seperti di **Jadual 4.7**.

Jadual 4.7
Kutipan Hasil Negeri Pada Tahun 2008 Berbanding 2007

Bil.	Kategori	Tahun		Peningkatan/ (Penurunan)	
		2007 (RM Juta)	2008 (RM Juta)	(RM Juta)	(%)
1.	Hasil Cukai	63.63	66.82	3.19	5.0
2.	Hasil Bukan Cukai	231.46	136.32	(95.14)	(41.1)
3.	Terimaan Bukan Hasil	147.76	72.92	(74.84)	(50.6)
Jumlah		442.85	276.06	(166.79)	(37.7)

Sumber: Penyata Kewangan Kerajaan Negeri Kelantan

Analisis perbandingan kutipan hasil bagi tempoh tahun 2004 hingga 2008 menunjukkan peningkatan kutipan hasil pada tahun 2005 dan 2007, manakala kutipan hasil mengalami penurunan pada tahun 2006 dan 2008. Prestasi hasil negeri bagi tempoh 2004 hingga 2008 adalah seperti di **Jadual 4.8**.

Jadual 4.8
Kutipan Hasil Sebenar Bagi Tempoh Tahun 2004 Hingga 2008

Bil.	Kategori Hasil	Tahun				
		2004 (RM Juta)	2005 (RM Juta)	2006 (RM Juta)	2007 (RM Juta)	2008 (RM Juta)
1.	Hasil Cukai	42.40	57.21	47.68	63.63	66.82
2.	Hasil Bukan Cukai	76.50	93.44	113.21	231.46	136.32
3.	Terimaan Bukan Hasil	128.61	167.41	82.34	147.76	72.92
Jumlah		247.50	318.06	243.34	442.85	276.06

Sumber: Penyata Kewangan Kerajaan Negeri Kelantan

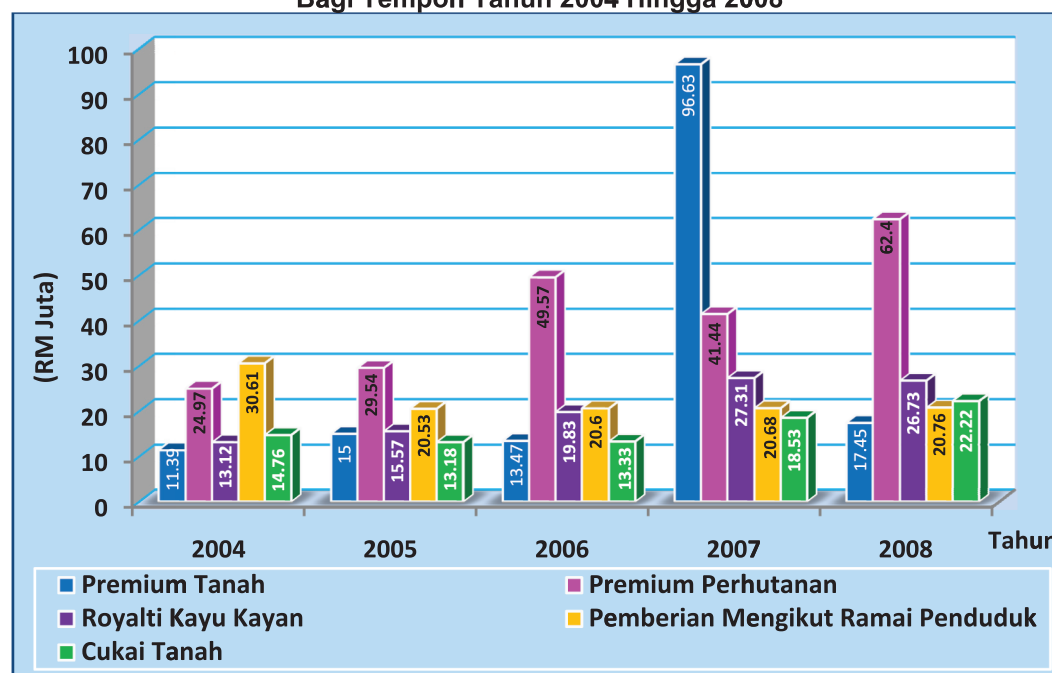
Kedudukan 5 butiran kutipan hasil utama bagi tempoh tahun 2004 hingga 2008 seperti di **Jadual 4.9** dan **Carta 4.3**.

Jadual 4.9
Penyumbang Utama Hasil Kerajaan Negeri
Bagi Tempoh Tahun 2004 Hingga 2008

Bil.	Butiran Hasil	Tahun				
		2004 (RM Juta)	2005 (RM Juta)	2006 (RM Juta)	2007 (RM Juta)	2008 (RM Juta)
1.	Premium Tanah	11.39	15.00	13.47	96.63	17.45
2.	Premium Perhutanan	24.97	29.54	49.57	41.44	62.40
3.	Royalti Kayu Kayan	13.12	15.57	19.83	27.31	26.73
4.	Pemberian Mengikut Ramai Penduduk	30.61	20.53	20.60	20.68	20.76
5.	Cukai Tanah	14.76	13.18	13.33	18.53	22.22
Jumlah		94.85	93.82	116.80	204.59	149.56

Sumber: Penyata Kewangan Kerajaan Negeri Kelantan

Carta 4.3
Penyumbang Utama Hasil Kerajaan Negeri
Bagi Tempoh Tahun 2004 Hingga 2008

Sumber: Penyata Kewangan Kerajaan Negeri Kelantan

Pada tahun 2008, butiran hasil yang telah mencatat peningkatan/penurunan yang ketara berbanding pada tahun 2007 adalah seperti di **Jadual 4.10**.

Jadual 4.10
Peningkatan/Penurunan Hasil Ketara Pada Tahun 2008 Berbanding 2007

Bil.	Butiran Hasil	Tahun		Peningkatan/ (Penurunan) (RM Juta)	Peratus (%)	Punca Peningkatan/Penurunan
		2007 (RM Juta)	2008 (RM Juta)			
1.	Premium Perhutanan	41.44	62.40	20.96	50.6	Peningkatan dalam pengeluaran lesen membalak oleh Kerajaan Negeri
2.	Cukai Tanah	18.53	22.22	3.69	19.9	Banyak pembayaran penyelesaian tanah telah dilakukan seperti tukar syarat dan pecah sempadan
3.	Pemberian Pertambahan Hasil	3.76	7.41	3.65	97.1	Peningkatan pemberian geran Kerajaan Persekutuan daripada sebelumnya disebabkan terdapat peningkatan dalam hasil Kerajaan Persekutuan
4.	Premium Tanah	96.63	17.45	(79.18)	(81.9)	Jumlah pada tahun sebelum ini adalah merupakan pelarasan pembayaran penyelesaian tanah oleh FELDA
5.	Tribute Konsesi Hutan	5.06	1.60	(3.46)	(68.4)	Pada tahun sebelum ini banyak tunggakan telah diselesaikan

Sumber: Penyata Kewangan Kerajaan Negeri Kelantan

4.4.2 Perbelanjaan Mengurus

Perbelanjaan Mengurus terbahagi kepada dua jenis iaitu Perbelanjaan Tanggungan dan Perbelanjaan Perbekalan. Perbelanjaan Tanggungan adalah perbelanjaan yang dikenakan ke atas Kumpulan Wang Disatukan seperti bayaran pencen, ganjaran, pampasan dan bayaran balik hutang awam. Manakala Perbelanjaan Perbekalan adalah untuk membiayai aktiviti dan kegiatan harian. Perbelanjaan Mengurus Kerajaan Negeri pada keseluruhannya berkurangan sejumlah RM68.24 juta atau 15.6% iaitu daripada RM436.61 juta pada tahun 2007 kepada RM368.37 juta pada tahun 2008 seperti di **Jadual 4.11**.

Jadual 4.11
Perbelanjaan Mengurus Pada Tahun 2007 Dan 2008

Bil.	Maksud Perbelanjaan	Tahun		Peningkatan/ (Penurunan)	
		2007 (RM Juta)	2008 (RM Juta)	(RM Juta)	(%)
1.	Emolumen	106.96	128.23	21.27	19.9
2.	Perkhidmatan Dan Bekalan	74.29	73.42	(0.87)	(1.2)
3.	Aset	36.45	13.23	(23.22)	(63.7)
4.	Pemberian Dan Kenaan Bayaran Tetap	217.57	151.81	(65.76)	(30.2)
5.	Perbelanjaan Lain	1.34	1.68	0.34	25.4
Jumlah		436.61	368.37	(68.24)	(15.6)

Sumber: Penyata Kewangan Kerajaan Negeri Kelantan

Peningkatan/Penurunan Perbelanjaan Mengurus yang ketara pada tahun 2008 berbanding tahun 2007 adalah seperti di **Jadual 4.12**.

Jadual 4.12
Peningkatan/Penurunan Perbelanjaan Yang Ketara
Pada Tahun 2008 Berbanding 2007

Bil.	Butiran Perbelanjaan	Tahun		Peningkatan/ (Penurunan) (RM Juta)	(%)	Punca
		2007 (RM Juta)	2008 (RM Juta)			
1.	Faedah-Faedah Kewangan Yang Lain	0.22	7.21	6.99	3,177.3	Bayaran Imbuhan Tahunan kakitangan awam tahun 2008. Bagi tahun 2007 bayaran imbuhan tidak dilaksanakan
2.	Sumbangan Berkanun Untuk Kakitangan	1.76	2.43	0.67	38.1	Peningkatan pewujudan jawatan baru oleh JPA
3.	Pelaburan	17.0	2.0	(15.0)	(88.2)	Pelaburan saham dibuat berdasarkan kedudukan semasa aliran wang tunai Kerajaan Negeri
4.	Kemudahan Dan Pembaikan Kemudahan	0.26	0.04	(0.22)	(84.6)	Langkah penjimatan selaras dengan dasar kerajaan mengamalkan perbelanjaan berhemat
5.	Harta Modal – Harta Modal Yang Lain	5.46	2.12	(3.34)	(61.2)	Langkah penjimatan selaras dengan dasar kerajaan mengamalkan perbelanjaan berhemat

Sumber: Penyata Kewangan Kerajaan Negeri Kelantan

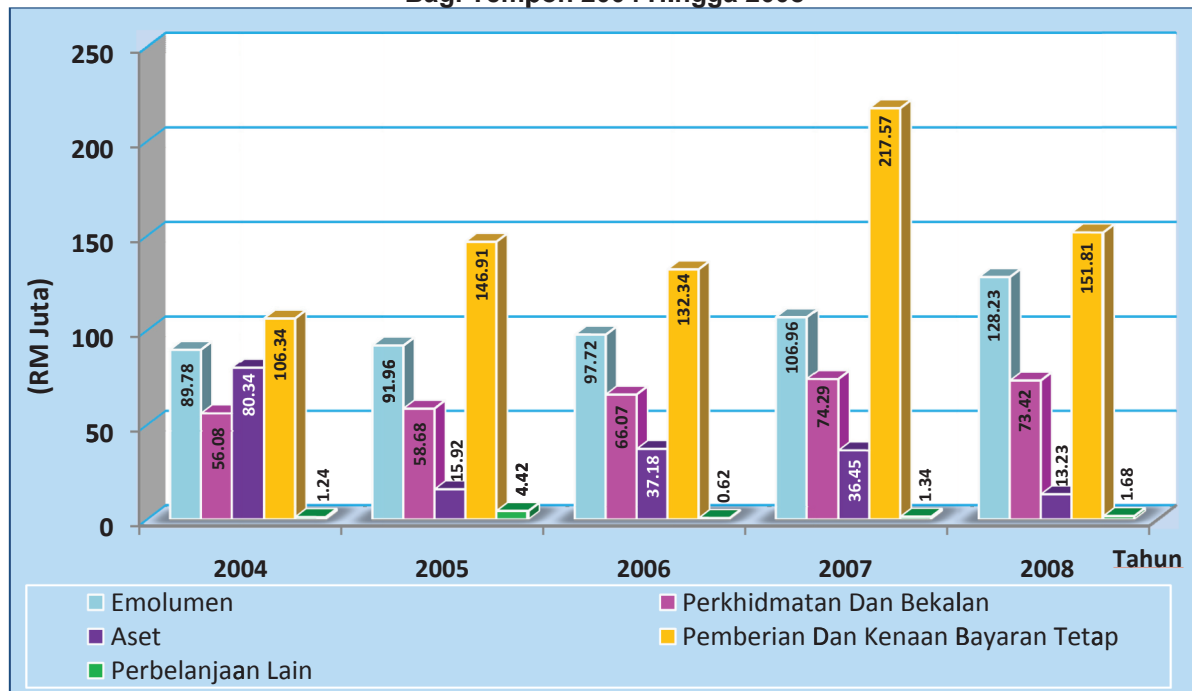
Manakala analisis perbandingan perbelanjaan mengurus bagi tahun 2004 hingga 2008 menunjukkan peningkatan/penurunan perbelanjaan mengurus pada setiap tahun. Kedudukan perbelanjaan mengurus bagi tempoh tahun 2004 hingga 2008 seperti di **Jadual 4.13** dan **Carta 4.4**.

Jadual 4.13
Perbelanjaan Mengurus Kerajaan Negeri Bagi Tempoh Tahun 2004 Hingga 2008

Bil.	Maksud Perbelanjaan	Tahun				
		2004 (RM Juta)	2005 (RM Juta)	2006 (RM Juta)	2007 (RM Juta)	2008 (RM Juta)
1.	Emolumen	89.78	91.96	97.72	106.96	128.23
2.	Perkhidmatan Dan Bekalan	56.08	58.68	66.07	74.29	73.42
3.	Aset	80.34	15.92	37.18	36.45	13.23
4.	Pemberian Dan Kenaan Bayaran Tetap	106.34	146.91	132.34	217.57	151.81
5.	Perbelanjaan Lain	1.24	4.42	0.62	1.34	1.68
Jumlah		333.78	317.89	333.93	436.61	368.37

Sumber: Penyata Kewangan Kerajaan Negeri Kelantan

Carta 4.4
Perbelanjaan Mengurus Kerajaan Negeri
Bagi Tempoh 2004 Hingga 2008

Sumber: Penyata Kewangan Kerajaan Negeri Kelantan

4.4.3 Prestasi Kewangan Akaun Hasil Disatukan

Analisis terhadap prestasi kewangan Akaun Hasil Disatukan mengambil kira perbandingan antara hasil dengan perbelanjaan mengurus Kerajaan Negeri bagi tempoh perakaunan semasa dan tahun sebelumnya untuk mengukur surplus atau defisit bagi Akaun Hasil Disatukan. Pada tahun 2008, Akaun Hasil Disatukan Kerajaan Negeri telah mencatat defisit sejumlah RM92.31 juta berbanding tahun 2007 mencatat surplus pendapatan RM6.24 juta seperti di **Jadual 4.14**. Penurunan ini adalah disebabkan oleh pengurangan hasil berjumlah RM166.79 juta atau 37.7%.

Jadual 4.14
Prestasi Kewangan Akaun Hasil Disatukan Pada Tahun 2007 Dan 2008

Bil.	Butiran	Tahun		Penurunan	
		2007 (RM Juta)	2008 (RM Juta)	(RM Juta)	(%)
1.	Hasil	442.85	276.06	166.79	37.7
2.	Perbelanjaan Mengurus	436.61	368.37	68.24	15.6
Surplus/(Defisit)		6.24	(92.31)		

Sumber: Penyata Kewangan Kerajaan Negeri Kelantan

Manakala analisis perbandingan surplus/defisit pendapatan bagi tahun 2004 hingga 2008 menunjukkan defisit pendapatan tiga tahun iaitu tahun 2004, 2006 dan 2008 seperti di **Jadual 4.15**.

Jadual 4.15
Prestasi Hasil Berbanding Perbelanjaan Mengurus
Bagi Tempoh Tahun 2004 Hingga 2008

Bil.	Butiran	Tahun				
		2004 (RM Juta)	2005 (RM Juta)	2006 (RM Juta)	2007 (RM Juta)	2008 (RM Juta)
1.	Hasil	247.50	318.06	243.34	442.85	276.06
2.	Perbelanjaan Mengurus	333.78	317.89	333.93	436.61	368.37
Surplus/(Defisit)		(86.28)	0.17	(90.59)	6.24	(92.31)

Sumber: Penyata Kewangan Kerajaan Negeri Kelantan

4.5 AKAUN PINJAMAN DISATUKAN

Akaun Pinjaman Disatukan ditubuhkan mengikut kehendak Seksyen 7(b), Akta Acara Kewangan 1957. Akaun ini digunakan untuk mengakaun semua pinjaman yang diterima daripada Kerajaan Persekutuan, bayaran balik pinjaman dan pindahan penerimaan pinjaman ke Akaun Kumpulan Wang Pembangunan atau Akaun Hasil Disatukan.

4.5.1 Pada akhir tahun 2008, Kerajaan Negeri hanya menerima pinjaman bagi projek Bekalan Air sejumlah RM28.83 juta dan pinjaman ini telah diakaunkan dalam Akaun Pinjaman Disatukan. Kedudukan Akaun Pinjaman Disatukan bagi tahun 2007 dan 2008 adalah seperti di **Jadual 4.16**.

Jadual 4.16
Akaun Pinjaman Disatukan Bagi Tahun 2007 Dan 2008

Butiran	Tahun		Peningkatan/ (Penurunan)	
	2007 (RM Juta)	2008 (RM Juta)	(RM Juta)	(%)
Baki Pada 1 Januari	0.00	0.00	0.00	0.0
Terimaan	23.35	28.83	5.48	23.5
Bayaran	23.35	28.83	5.48	23.5
Baki Pada 31 Disember	0.00	0.00	0.00	0.00

Sumber: Penyata Kewangan Kerajaan Negeri Kelantan

4.5.2 Akaun Pinjaman Disatukan pada akhir tahun 2008 berbaki kosong kerana kesemua pinjaman yang diterima pada tahun 2008 berjumlah RM28.83 juta bagi pelbagai Projek Bekalan Air telah dikeluarkan kepada Kumpulan Wang Pembangunan yang kemudiannya dipindahkan ke akaun tertentu mengikut tujuan pinjaman itu dibuat.

4.6 AKAUN AMANAH DISATUKAN

Akaun Amanah Disatukan adalah sebahagian daripada Kumpulan Wang Disatukan yang diwujudkan di bawah Seksyen 7(c) Akta Acara Kewangan 1957 dan terbahagi kepada tiga kumpulan wang iaitu Kumpulan Wang Amanah Kerajaan, Kumpulan Wang Amanah Awam dan Akaun Deposit. Akaun ini menguruskan semua wang yang diterima tertakluk kepada amanah dan digunakan mengikut terma-terma amanah tersebut. Pada akhir tahun 2008, Akaun Amanah Disatukan berbaki kredit berjumlah RM446.23 juta berbanding baki

kredit berjumlah RM363.44 juta pada tahun 2007 iaitu peningkatan baki kredit sejumlah RM82.79 juta atau 22.8%.

4.6.1 Kumpulan Wang Amanah Kerajaan

Kumpulan Wang Amanah Kerajaan ditubuhkan di bawah peruntukan Seksyen 10 Akta Acara Kewangan 1957 untuk maksud tertentu. Kumpulan Wang ini adalah kumpulan wang pusingan yang mana pembayaran dari kumpulan wang ini tidak boleh melebihi had peruntukan yang diluluskan oleh Dewan Undangan Negeri.

a) Kumpulan Wang Pembangunan

Kumpulan Wang Pembangunan ditubuhkan di bawah Akta Kumpulan Wang Pembangunan Tahun 1966 (Akta 70) dan diperakaunkan dalam Penyata Kumpulan Wang Pembangunan. Sumber kewangan bagi kumpulan wang ini terdiri daripada caruman dari Akaun Hasil, terimaan pemberian daripada Kerajaan Persekutuan dan Akaun Pinjaman. Kumpulan Wang Pembangunan ini hanya boleh dibelanjakan bagi maksud yang ditentukan oleh Akta tersebut. Penerimaan kumpulan wang ini bagi tahun 2008 berjumlah RM78.33 juta adalah terdiri daripada pinjaman dari Kerajaan Persekutuan berjumlah RM28.83 juta dan pemberian daripada Kerajaan Persekutuan berjumlah RM49.50 juta. Manakala perbelanjaan pembangunan bagi tahun 2008 adalah berjumlah RM128.03 juta berbanding RM161.74 juta pada tahun 2007 iaitu menurun sejumlah RM33.71 juta atau 20.8%. Antara sebab penurunan perbelanjaan pembangunan adalah peruntukan pada tahun 2008 yang berjumlah RM238.75 juta berkurang sebanyak RM34.45 juta atau 12.6% berbanding peruntukan pada tahun 2007 yang berjumlah RM273.20 juta.

Baki defisit terkumpul Kumpulan Wang Pembangunan pada akhir tahun 2007 berjumlah RM45.04 juta meningkat menjadi RM94.74 juta pada akhir tahun 2008 kerana kurangan terimaan berjumlah RM49.70 juta berbanding jumlah belanja. Perbandingan baki defisit bagi tahun 2008 berbanding 2007 adalah seperti di **Jadual 4.17**.

Jadual 4.17
Baki Kumpulan Wang Pembangunan Bagi Tahun 2007 Dan 2008

Butiran	Tahun		Peningkatan/ (Penurunan)	
	2007 (RM Juta)	2008 (RM Juta)	(RM Juta)	(%)
Baki Pada 1 Januari	(48.27)	(45.04)	3.23	6.7
Penerimaan	164.97	78.33	(86.64)	(52.5)
Perbelanjaan	161.74	128.03	(33.71)	(20.8)
Surplus/(Defisit)	3.23	(49.70)	(52.93)	(163.9)
Baki Pada 31 Disember	(45.04)	(94.74)	(49.70)	(110.3)

Sumber: Penyata Kewangan Kerajaan Negeri Kelantan

Kedudukan perbelanjaan pembangunan bagi tahun 2007 dan 2008 mengikut Jabatan adalah seperti di **Jadual 4.18**.

Jadual 4.18
Perbelanjaan Pembangunan Bagi Tahun 2007 Dan 2008 Mengikut Jabatan

Bil.	Jabatan	Tahun		Peningkatan/ (Penurunan)	
		2007 (RM Juta)	2008 (RM Juta)	(RM Juta)	(%)
1.	Pejabat Pembangunan Negeri	71.50	53.33	(18.17)	(25.4)
2.	Pejabat Perbendaharaan Negeri	33.90	32.42	(1.48)	(4.4)
3.	Pejabat Menteri Besar Dan Setiausaha Kerajaan Negeri	24.35	20.10	(4.25)	(17.5)
4.	Jabatan Kerja Raya Negeri	13.99	12.38	(1.61)	(11.5)
5.	Jabatan Pengairan Dan Saliran Negeri	8.83	3.98	(4.85)	(54.9)
6.	Jabatan Pertanian Negeri	3.25	2.19	(1.06)	(32.6)
7.	Jabatan Veterinar Negeri	3.51	1.19	(2.32)	(66.1)
8.	Jabatan Hal Ehwal Agama Islam	1.00	1.10	0.10	10.0
9.	Jabatan Perhutanan Negeri	0.95	0.84	(0.11)	(11.6)
10.	Jabatan Perikanan Negeri	0.46	0.50	0.04	8.7
Jumlah		161.74	128.03	(33.71)	(20.8)

Sumber: Penyata Kewangan Kerajaan Negeri Kelantan

Manakala kedudukan perbelanjaan pembangunan bagi tahun 2008 berbanding anggaran diluluskan mengikut Jabatan pula adalah seperti di **Jadual 4.19**.

Jadual 4.19
Perbelanjaan Sebenar Berbanding Peruntukan Tahun 2008

Bil.	Jabatan/Agensi Pelaksana	Peruntukan 2008 (RM Juta)	Perbelanjaan 2008 (RM Juta)	Pencapaian (%)
1.	Jabatan Hal Ehwal Agama Islam	1.10	1.10	100.0
2.	Jabatan Perikanan Negeri	0.50	0.50	100.0
3.	Jabatan Pertanian Negeri	2.20	2.19	99.5
4.	Jabatan Pengairan Dan Saliran Negeri	4.01	3.98	99.3
5.	Jabatan Veterinar Negeri	1.20	1.19	99.2
6.	Jabatan Kerja Raya Negeri	14.00	12.38	88.4
7.	Pejabat Pembangunan Negeri	62.24	53.33	85.7
8.	Jabatan Perhutanan Negeri	1.27	0.84	66.1
9.	Pejabat Menteri Besar Dan Setiausaha Kerajaan Negeri	43.79	20.10	45.9
10.	Pejabat Perbendaharaan Negeri	108.44	32.42	29.9
Jumlah		238.75	128.03	53.6

Sumber: Penyata Kewangan Kerajaan Negeri Kelantan

Merujuk kepada **Jadual 4.19**, dua Jabatan telah berbelanja kurang daripada 50% berbanding peruntukan diterima iaitu Pejabat Perbendaharaan Negeri dan Pejabat Menteri Besar Dan Setiausaha Kerajaan Negeri.

b) Akaun Kena Bayar

Akaun Kena Bayar (AKB) adalah bayaran yang dilakukan pada bulan Januari tahun baru bagi bekalan dan perkhidmatan yang telah dilakukan pada atau sebelum 31 Disember tahun semasa dan bayaran dikenakan dalam peruntukan akaun tahun tersebut. Pada tahun 2008, jumlah AKB adalah berjumlah RM59.40 juta berbanding RM66.43 juta pada tahun 2007 menurun sejumlah RM7.03 juta atau 10.6%. Peningkatan/penurunan

perbelanjaan AKB yang ketara bagi tahun 2008 berbanding tahun 2007 adalah seperti di **Jadual 4.20**.

Jadual 4.20
Peningkatan/Penurunan Perbelanjaan AKB Yang Ketara
Pada Tahun 2008 Berbanding 2007

Bil.	Jabatan	Tahun		Peningkatan/ (Penurunan)	
		2007 (RM Juta)	2008 (RM Juta)	(RM Juta)	(%)
1.	Perbendaharaan Negeri Kelantan	25.04	34.75	9.71	39.0
2.	Jabatan Hal Ehwal Agama Islam	1.02	2.14	1.12	109.8
3.	Jabatan Perhutanan Negeri	0.25	0.37	0.12	48.0
4.	Pejabat Tanah Dan Jajahan Pasir Puteh	0.59	0.12	(0.47)	(80.0)
5.	Pejabat Tanah Dan Jajahan Pasir Mas	0.91	0.09	(0.82)	(90.1)
6.	Pejabat Tanah Dan Jajahan Machang	0.43	0.06	(0.37)	(86.0)
7.	Pejabat Tanah Dan Jajahan Jeli	0.46	0.05	(0.41)	(89.1)
8.	Jabatan Mineral Dan Geosains	0.04	0.00	(0.04)	(100.0)

Sumber: Penyata Kewangan Kerajaan Negeri Kelantan

Manakala analisis perbandingan AKB bagi tempoh lima tahun menunjukkan peningkatan kecuali pada tahun 2008 yang mencatatkan penurunan seperti yang ditunjukkan di **Jadual 4.21**.

Jadual 4.21
Akaun Kena Bayar Bagi Tahun 2004 Hingga 2008

Butiran	Tahun/Perbelanjaan				
	2004 (RM Juta)	2005 (RM Juta)	2006 (RM Juta)	2007 (RM Juta)	2008 (RM Juta)
Akaun Kena Bayar	13.78	28.18	43.88	66.43	59.40

Sumber: Penyata Kewangan Kerajaan Negeri Kelantan

c) Kumpulan Wang Luar Jangka

Perkara 103 Perlembagaan Persekutuan memperuntukkan bagi mewujudkan Kumpulan Wang Luar Jangka bagi maksud memenuhi keperluan perbelanjaan yang segera dan luar jangka. Pada akhir tahun 2008, baki Kumpulan Wang ini berjumlah RM6 juta bersamaan dengan baki akhir tahun 2007. Peruntukan Kumpulan Wang ini tidak digunakan kerana tiada perbelanjaan luar jangka yang perlu dikeluarkan pada tahun 2008.

4.6.2 Kumpulan Wang Amanah Awam

Kumpulan Wang Amanah Awam ditubuhkan di bawah Seksyen 9, Akta Acara Kewangan 1957 iaitu terdiri daripada Kumpulan Wang Khas yang dipegang oleh Kerajaan Negeri dan wang amanah yang diterima bagi maksud tertentu. Pengurusan akaun ini perlu dibuat mengikut Arahan Amanah yang diluluskan oleh Perbendaharaan Negeri.

Sebanyak 19 Akaun Amanah diwujudkan iaitu terdiri daripada 11 Akaun Amanah yang masih aktif, empat Akaun Amanah tidak bergerak, dan empat Akaun Amanah baru diwujudkan iaitu Akaun Amanah Projek Penubuhan Kilang Pemprosesan Kenaf Dan Projek Pengeluaran Dan Pemprosesan Ubi Keledek, Akaun Amanah Bagi Dana Khas Kerajaan Persekutuan, Akaun Amanah Bagi Tujuan Pelaksanaan Sistem e-Payment dan Tabung

Penyelenggaraan Rumah Miskin. Pada tahun 2008, baki Kumpulan Wang Amanah Awam meningkat sejumlah RM96.54 juta menjadi RM300.91 juta berbanding RM204.37 juta pada tahun 2007. Baki akhir 7 Akaun Amanah yang masih aktif mengalami peningkatan berjumlah RM86.04 juta manakala 4 baki Akaun Amanah yang masih aktif lain mengalami penurunan berjumlah RM0.32 juta seperti di **Jadual 4.22**.

Jadual 4.22
Peningkatan/Penurunan Baki Akhir Tahun 2008 Akaun Amanah Yang Masih Aktif

Peningkatan/ Penurunan Bilik Akaun Tahun 2000 Akaun Amanah Yang Masih Aktif					
Bil.	Akaun Amanah	Peningkatan (RM Juta)	Bil.	Akaun Amanah	Penurunan (RM Juta)
1.	Kumpulan Wang Penyelenggaraan Jalan Negeri	59.19	1.	Akaun Amanah Program Khidmat Negara	(0.03)
2.	Kumpulan Wang Pembangunan Hutan	4.01	2.	Akaun Amanah Pembangunan Jabatan Pengairan Dan Saliran Negeri Kelantan	(0.00)
3.	Akaun Amanah Pendahuluan Daripada Kerajaan Persekutuan	20.19	3.	Akaun Amanah Pengurusan SPEKS	(0.29)
4.	Akaun Amanah Program PPKI dan PPS	0.03	4.	Akaun Amanah Tabung Bantuan Bencana Negeri Kelantan	(0.00)
5.	Tabung Serambi Mekah	2.15			
6.	Akaun Amanah Perayaan Perbendaharaan Negeri	0.26			
7.	Akaun Amanah Suruhanjaya Perkhidmatan Awam	0.21			
Jumlah		86.04	Jumlah		(0.32)

Sumber: Penyata Kewangan Kerajaan Negeri Kelantan

a) Kumpulan Wang Penyelenggaraan Jalan Negeri

Kumpulan Wang ini ditubuhkan di bawah Seksyen 9 Akta Acara Kewangan Tahun 1957. Sumber kewangan akaun amanah ini adalah daripada pemberian Kerajaan Persekutuan. Akaun amanah ini digunakan khusus bagi membiayai program penyelenggaraan semua jalan raya negeri dan perbelanjaan pengurusan lain yang berkaitan. Baki Kumpulan Wang Penyelenggaraan Jalan Negeri pada akhir tahun 2008 adalah berjumlah RM172.62 juta berbanding baki berjumlah RM113.43 juta pada akhir tahun 2007 iaitu peningkatan sejumlah RM59.19 juta atau 52.2%.

b) Kumpulan Wang Pembangunan Hutan

Kumpulan Wang Pembangunan Hutan diwujudkan mengikut Seksyen 56 Akta Perhutanan Negara 1984 (Akta 313) dan Seksyen 9(3) Akta Acara Kewangan 1957, bertujuan untuk melaksanakan pelbagai projek seperti menyedia, melaksana dan mengkaji semula rancangan pengurusan hutan negeri. Pada tahun 2008, baki Kumpulan Wang ini meningkat sejumlah RM4.01 juta atau 11.9% menjadi RM37.70 juta berbanding RM33.69 juta pada tahun 2007.

c) Tabung Serambi Mekah

Akaun ini ditubuhkan pada tahun 1991 dengan tujuan untuk membolehkan Kerajaan Negeri memberi bantuan dan pertolongan kepada golongan fakir miskin, mangsa

malapetaka dan bencana alam serta melaksanakan projek pembangunan Islam dan sosio ekonomi untuk kesejahteraan ummah. Tabung ini memperakaunkan semua terimaan wang daripada hadiah, sumbangan, sedekah dan lain-lain pemberian orang ramai, organisasi, badan-badan persatuan, yayasan, firma dan koperasi selain daripada punca perjudian. Baki Akaun ini pada tahun 2008 berjumlah RM6.94 juta berbanding RM4.80 juta pada tahun 2007 meningkat sejumlah RM2.14 juta atau 44.6%.

d) Akaun Amanah Pengurusan SPEKS

Akaun ini telah ditubuhkan pada tahun 2006 bertujuan untuk menerima dan mengakaunkan wang pemberian daripada Kerajaan Persekutuan bagi menjalankan aktiviti berkaitan SPEKS. Kerajaan Persekutuan melalui Jabatan Akauntan Negara Malaysia telah memberikan geran sejumlah RM1.84 juta kepada Bendahari Negeri Kelantan pada bulan September 2006 dan sejumlah RM0.12 juta pada tahun 2008. Baki Akaun Amanah SPEKS pada akhir tahun 2008 berjumlah RM0.42 juta berbanding RM0.72 juta pada tahun 2007 iaitu menurun sejumlah RM0.30 juta atau 41.7%.

e) Akaun Amanah Projek Penubuhan Kilang Pemprosesan Kenaf Dan Projek Pengeluaran dan Pemprosesan Ubi Keledek

Akaun Amanah ini ditubuhkan pada tahun 2008 di bawah Seksyen 9 Akta Acara Kewangan 1957, bertujuan untuk mengakaunkan sumbangan terimaan dan perbelanjaan berkaitan dengan projek penubuhan kilang kenaf dan pemprosesan ubi keledek. Sumber kewangan akaun ini adalah merupakan sumbangan daripada syarikat, individu dan pihak selain daripada Kerajaan Negeri. Baki Akaun ini berjumlah RM10.41 juta pada akhir tahun 2008 dengan sumbangan diterima berjumlah RM13.10 juta dan perbelanjaan berjumlah RM2.69 juta.

4.6.3 Akaun Deposit

Deposit adalah wang yang diterima khusus bagi sesuatu maksud di bawah undang-undang tertentu atau perjanjian yang dipegang untuk satu jangka masa tertentu. Wang deposit akan dibayar balik setelah maksudnya tercapai atau dijadikan hasil apabila pendeposit tidak dapat dikenal pasti dan tidak dituntut. Pada tahun 2008 baki akaun Deposit mengalami kenaikan sejumlah RM42.59 juta atau 20.7% menjadi RM247.89 juta berbanding RM205.30 juta pada tahun 2007 seperti di **Jadual 4.23**.

Jadual 4.23
Baki Akaun Deposit Pada Tahun 2007 Dan 2008

Bil.	Jenis Deposit	Tahun		Peningkatan/ (Penurunan)	
		2007 (RM Juta)	2008 (RM Juta)	(RM Juta)	(%)
1.	Deposit Am	203.15	245.90	42.75	21.0
2.	Deposit Pengambilan Balik Tanah	1.35	1.36	0.01	0.7
3.	Deposit Perumahan Awam Kos Rendah	0.80	0.63	(0.17)	(21.3)
Jumlah		205.30	247.89	42.59	20.7

Sumber: Penyata Kewangan Kerajaan Negeri Kelantan

Kedudukan Akaun Deposit bagi tempoh tahun 2004 hingga 2008 seperti di **Jadual 4.24**.

Jadual 4.24
Baki Terkumpul Akaun Deposit Bagi Tempoh 5 Tahun

Bil.	Jenis Deposit	Tahun				
		2004 (RM Juta)	2005 (RM Juta)	2006 (RM Juta)	2007 (RM Juta)	2008 (RM Juta)
1.	Deposit Am	167.44	183.29	240.42	203.15	245.90
2.	Deposit Pengambilan Balik Tanah	0.00	1.96	1.40	1.35	1.36
3.	Deposit Perumahan Awam Kos Rendah	0.86	0.86	0.82	0.80	0.63
Jumlah		168.30	186.11	242.64	205.30	247.89

Sumber: Penyata Kewangan Kerajaan Negeri Kelantan

Analisis Audit terhadap senarai baki individu yang dikemukakan mendapati Deposit Am yang dipegang oleh semua 10 Pejabat Tanah dan Jajahan, Jabatan Kerja Raya, Pejabat Tanah Dan Galian, Mahkamah Syariah dan Jabatan Perikanan Negeri Kelantan mengikut usia deposit adalah seperti di **Jadual 4.25**.

Jadual 4.25
Butiran Lengkap Usia Deposit Am Mengikut Jabatan

Bil.	Jabatan	Usia Deposit Am (Tahun)							
		1 hingga 10		11 hingga 15		16 hingga 20		Melebihi 20	
		Bil. Akaun	(RM Juta)	Bil. Akaun	(RM Juta)	Bil. Akaun	(RM Juta)	Bil. Akaun	(RM Juta)
1.	10 Pejabat Tanah Dan Jajahan	38,576	95.90	24,445	11.74	20,449	7.23	29,063	8.39
2.	Jabatan Kerja Raya	3,801	4.09	1,137	1.43	90	0.085	-	-
3.	Pejabat Tanah Dan Galian	133	21.16	-	-	-	-	-	-
4.	Mahkamah Syariah	662	0.43	9	0.004	4	0.003	4	0.01
5.	Jabatan Perikanan	528	1.14	138	0.053	177	0.073	9	0.03
Jumlah		43,700	122.72	25,729	13.23	20,720	7.39	29,076	8.43

Sumber: Penyata Kewangan Kerajaan Negeri Kelantan

4.7 PENERIMAAN DAN PEMBAYARAN WANG TUNAI

Semua penerimaan dan pembayaran wang tunai ditunjukkan dalam Penyata Penerimaan Dan Pembayaran. Penerimaan wang tunai terdiri daripada penerimaan hasil, pinjaman dan penerimaan lain. Bayaran wang tunai terdiri daripada perbelanjaan mengurus dan perbelanjaan pembangunan. Baki wang tunai pada tahun 2008 berjumlah RM2.15 juta iaitu menurun sejumlah RM5.62 juta berbanding RM7.77 juta pada tahun 2007. Kedudukan penerimaan dan pembayaran wang tunai pada tahun 2008 berbanding tahun 2007 adalah seperti di **Jadual 4.26**.

Jadual 4.26
Penerimaan Dan Pembayaran Wang Tunai
Pada Tahun 2008 Berbanding 2007

Bil.	Butiran	Tahun		Peningkatan/ (Penurunan)	
		2007 (RM Juta)	2008 (RM Juta)	(RM Juta)	(%)
1.	Terimaan:	601.83	490.78	(111.05)	(18.5)
	Hasil	442.85	276.06	(166.79)	(37.7)
	Pinjaman	23.35	28.83	5.48	23.5
	Terimaan Lain	135.63	185.89	50.26	37.1
2.	Bayaran:	598.35	496.40	(101.95)	(17.0)
	Perbelanjaan Mengurus	436.61	368.37	(68.24)	(15.6)
	Perbelanjaan Pembangunan	161.74	128.03	(33.71)	(20.8)
Tambahan/(Kurangan) Wang Tunai		3.48	(5.62)	(9.10)	(261.5)

Sumber: Penyata Kewangan Kerajaan Negeri Kelantan

4.8 PENYATA AKAUN MEMORANDUM

Penyata Akaun Memorandum menunjukkan baki aset dan tanggungan Kerajaan yang boleh dilupuskan atau perlu dilunaskan pada masa akan datang yang tidak dinyatakan dalam Lembaran Imbangan.

4.8.1 Pinjaman Boleh Dituntut

Pinjaman Boleh Dituntut adalah merupakan pinjaman yang diberikan oleh Kerajaan Negeri kepada Agensi dan Pihak Berkuasa Tempatan yang menggunakan sumber Kerajaan Negeri atau pinjaman yang diperolehi daripada Kerajaan Persekutuan. Pada akhir tahun 2008, baki Pinjaman Boleh Dituntut yang diperolehi daripada dua sumber ini meningkat sejumlah RM16.97 juta atau 2.7% daripada RM617.38 juta pada tahun 2007 kepada RM634.35 juta pada tahun 2008. Peningkatan ini antaranya disebabkan oleh pemberian tambahan pinjaman berperingkat kepada Syarikat Air Kelantan Sdn. Bhd. berjumlah RM28.83 juta yang dibiayai oleh pinjaman daripada Kerajaan Persekutuan.

- a) Analisis perbandingan baki pinjaman boleh dituntut bagi tahun 2004 hingga tahun 2008 menunjukkan peningkatan baki pinjaman boleh dituntut bagi setiap tahun. Kedudukan baki Pinjaman Boleh Dituntut bagi tempoh tahun 2004 hingga 2008 adalah seperti di **Jadual 4.27**.

Jadual 4.27
Baki Pinjaman Boleh Dituntut Oleh Kerajaan Negeri
Bagi Tempoh Tahun 2004 Hingga 2008

Bil.	Agensi	Tahun				
		2004 (RM Juta)	2005 (RM Juta)	2006 (RM Juta)	2007 (RM Juta)	2008 (RM Juta)
1.	Badan Berkanun Negeri	247.78	243.58	237.70	234.50	230.58
2.	Pihak Berkuasa Tempatan	7.87	18.90	15.76	18.09	17.82
3.	Syarikat	252.94	278.03	345.43	364.79	385.95
Jumlah		508.59	540.51	598.89	617.38	634.35

Sumber: Penyata Kewangan Kerajaan Negeri Kelantan

- b) Pada tahun 2008, Agensi sepatutnya membayar ansuran pinjaman Kerajaan Negeri berjumlah RM79 juta yang terdiri daripada bayaran anuiti tahun semasa sejumlah

RM22.26 juta dan tunggakan tahun 2007 berjumlah RM56.74 juta. Kedudukan ansuran pinjaman Agensi yang sepatutnya dijelaskan kepada Kerajaan Negeri berbanding dengan bayaran sebenar yang telah dibuat pada tahun 2008 adalah seperti di **Jadual 4.28**.

Jadual 4.28
Tunggakan Bayaran Balik Pinjaman Pada Tahun 2008

Bil.	Agensi	Tunggakan Pada 1.1.2008 (RM Juta)	Anuiti 2008 (RM Juta)	Jumlah Patut Dijelaskan Tahun 2008 (RM Juta)	Jumlah Telah Dijelaskan Tahun 2008 (RM Juta)	Tunggakan Akhir Tahun 2008 (RM Juta)
1.	Badan Berkanun Negeri	43.53	9.47	53.00	5.20	47.80
2.	Pihak Berkuasa Tempatan	13.21	1.13	14.34	0.31	14.03
3.	Syarikat	0.00	11.66	11.66	7.66	4.00
Jumlah		56.74	22.26	79.00	13.17	65.83

Sumber: Penyata Kewangan Kerajaan Negeri Kelantan

4.8.2 Pelaburan

Pelaburan oleh Kerajaan Negeri melalui peruntukan belanja mengurus ditunjukkan di Penyata Akaun Memorandum. Pada akhir tahun 2008, baki pelaburan di Penyata Akaun Memorandum berjumlah RM114.10 juta berbanding RM107.70 juta pada tahun 2007 iaitu meningkat sejumlah RM6.40 juta atau 5.9%. Jumlah ini terdiri daripada Pelaburan Am sejumlah RM47.88 juta dan Pelaburan Perbadanan Menteri Besar Kelantan sejumlah RM66.22 juta. Sejumlah RM43 juta daripada Pelaburan Am adalah merupakan Pelaburan Portfolio yang diuruskan oleh CIMB Private Banking. Selainnya, sejumlah RM4.75 juta adalah pegangan saham Malaysia Airports Holdings Berhad dan RM0.13 juta lagi adalah saham ESSO Malaysia Berhad, Zelan Berhad dan Malaysia Mining Corporation Berhad. Kedudukan pelaburan Kerajaan Negeri bagi tempoh 5 tahun adalah seperti di **Jadual 4.29**.

Jadual 4.29
Pelaburan Kerajaan Negeri Bagi Tempoh 2004 Hingga 2008

Bil.	Pelaburan	Tahun				
		2004 (RM Juta)	2005 (RM Juta)	2006 (RM Juta)	2007 (RM Juta)	2008 (RM Juta)
1.	Pelaburan Am: Malaysia Airports Holdings Berhad	4.75	4.75	4.75	4.75	4.75
2.	ESSO, Tronoh, Zelan Berhad Dan Malaysia Mining Corporation	0.13	0.13	0.13	0.13	0.13
3.	Pelaburan Portfolio	53.00	53.00	68.00	38.00	43.00
	Pelaburan Perbadanan Menteri Besar:					
4.	Simpanan Pelaburan	0.92	0.63	64.25	11.65	12.61
5.	Pegangan Saham	42.92	42.95	42.98	53.17	53.61
Jumlah		101.72	101.46	180.11	107.70	114.10

Sumber: Penyata Kewangan Kerajaan Negeri Kelantan

4.8.3 Hutang Awam Kerajaan Negeri

Kerajaan Negeri dari semasa ke semasa menerima pinjaman daripada Kerajaan Persekutuan bagi membiayai projek pembangunannya. Pada tahun 2008, baki hutang Kerajaan Negeri kepada Kerajaan Persekutuan telah meningkat sejumlah RM22.30 juta atau 2.3% menjadi RM980.97 juta berbanding RM958.67 juta pada tahun 2007. Peningkatan ini disebabkan penerimaan pinjaman secara berperingkat bagi Projek Bekalan Air. Kedudukan hutang Kerajaan Negeri pada tahun 2008 berbanding tahun 2007 adalah seperti di **Jadual 4.30**.

Jadual 4.30
Hutang Awam Kerajaan Negeri Pada Tahun 2008 Berbanding 2007

Bil.	Hutang Awam	Tahun		Peningkatan/ (Penurunan)	
		2007 (RM Juta)	2008 (RM Juta)	(RM Juta)	(%)
1.	Projek Perbadanan Kemajuan Iktisad Negeri Kelantan	268.38	268.38	0.00	-
2.	Projek Bekalan Air	444.70	467.35	22.65	5.1
3.	Projek Perumahan Awam Kos Rendah	70.55	70.56	0.01	0.0
4.	Pelbagai Projek Lain	175.04	174.68	(0.36)	(0.2)
Jumlah		958.67	980.97	22.30	2.3

Sumber: Penyata Kewangan Kerajaan Negeri Kelantan

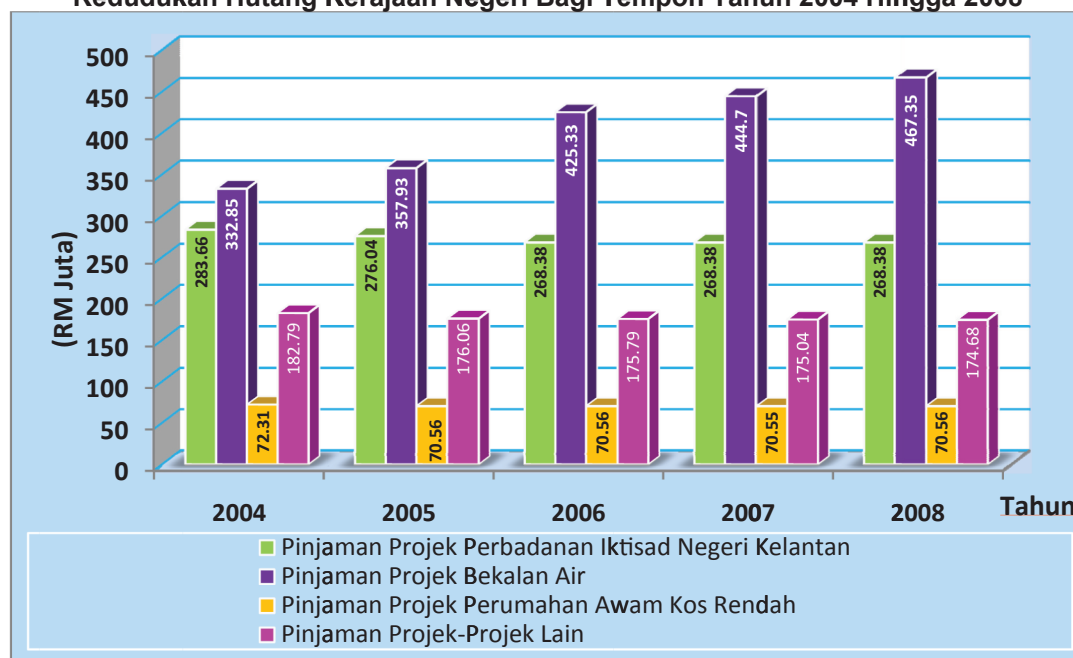
- a) Analisis Audit terhadap trend hutang Kerajaan Negeri bagi tempoh tahun 2004 hingga 2008 bagi tiga kategori iaitu Projek Perbadanan Kemajuan Iktisad Negeri Kelantan, Projek Perumahan Awam Kos Rendah dan Pelbagai Projek Lain mendapati ianya semakin berkurangan ekoran tiada sebarang pinjaman diterima. Manakala bagi kategori Projek Bekalan Air keadaan sebaliknya berlaku. Pada tahun 2008, Kerajaan Negeri menerima pinjaman baru bagi lima buah Projek Bekalan Air berjumlah RM22.83 juta. Kesemua pinjaman yang diterima telah diakaunkan ke Akaun Pinjaman Disatukan sebelum ianya dikeluarkan kepada Kumpulan Wang Pembangunan yang kemudiannya dibayar kepada Syarikat Air Kelantan Sdn. Bhd. iaitu Agensi yang melaksanakan projek bekalan air di Negeri Kelantan. Kedudukan hutang Kerajaan Negeri bagi tempoh lima tahun adalah seperti di **Jadual 4.31** dan **Carta 4.5**.

Jadual 4.31
Hutang Kerajaan Negeri Bagi Tempoh Tahun 2004 Hingga 2008

Bil.	Hutang Awam	Tahun				
		2004 (RM Juta)	2005 (RM Juta)	2006 (RM Juta)	2007 (RM Juta)	2008 (RM Juta)
1.	Projek Perbadanan Kemajuan Iktisad Negeri Kelantan	283.66	276.04	268.38	268.38	268.38
2.	Projek Bekalan Air	332.85	357.93	425.33	444.70	467.35
3.	Projek Perumahan Awam Kos Rendah	72.31	70.56	70.56	70.55	70.56
4.	Pelbagai Projek Lain	182.79	176.06	175.79	175.04	174.68
Jumlah		871.61	880.59	940.06	958.67	980.97

Sumber: Penyata Kewangan Kerajaan Negeri Kelantan

Carta 4.5
Kedudukan Hutang Kerajaan Negeri Bagi Tempoh Tahun 2004 Hingga 2008

Sumber: Penyata Kewangan Kerajaan Negeri Kelantan

- b) Pada akhir tahun 2008, tunggakan bayaran balik hutang Kerajaan Negeri telah meningkat sejumlah RM24.44 juta atau 78.9% menjadi RM55.43 juta berbanding RM30.99 juta pada akhir tahun 2007. Peningkatan ketara ini disebabkan Kerajaan Negeri hanya menjelaskan anuiti pada tahun 2008 kepada Kerajaan Persekutuan sejumlah RM6.50 juta berbanding sepatutnya RM31.33 juta.

4.8.4 Tunggakan Hasil

Peraturan mengenai tunggakan hasil dinyatakan dalam Arahan Perbendaharaan 89, yang menghendaki setiap Pegawai Pengawal menghantar suatu penyata mengenai apa-apa hasil yang sepatutnya diterima pada 31 Disember kepada Akauntan Negeri dengan salinannya kepada Jabatan Audit Negara. Pekeliling Perbendaharaan Bil. 7 Tahun 1986 juga menjelaskan dasar dan tatacara Akaun Belum Terima di mana tunggakan hasil adalah sebahagian daripadanya. Tunggakan hasil Kerajaan Negeri Kelantan telah meningkat sejumlah RM1.45 juta atau 2.2% menjadi RM67.04 juta pada tahun 2008 berbanding RM65.59 juta pada tahun 2007. Lima Jabatan yang mempunyai tunggakan hasil yang tertinggi adalah seperti di **Jadual 4.32**.

Jadual 4.32
Tunggakan Hasil Kerajaan Negeri Yang Tertinggi
Mengikut Jabatan Pada Tahun 2008

Bil.	Pejabat/Jabatan	Tunggakan Hasil (RM Juta)
1.	Pejabat Tanah Dan Jajahan Kota Bharu	16.93
2.	Pejabat Setiausaha Kerajaan Negeri (Bahagian Perumahan)	12.95
3.	Pejabat Perbendaharaan Negeri	11.47
4.	Pejabat Tanah Dan Jajahan Kuala Krai	6.86
5.	Jabatan Kerja Raya Negeri (Kuari Pusat Bukit Buloh)	3.50

Sumber: Penyata Kewangan Kerajaan Negeri Kelantan

Manakala analisis perbandingan tunggakan hasil bagi tahun 2004 hingga 2008 menunjukkan peningkatan tunggakan hasil pada tahun 2006 dan 2008 dan penurunan pada tahun 2005 dan 2007. Kedudukan tunggakan hasil bagi tahun 2004 hingga 2008 adalah seperti di **Jadual 4.33**.

Jadual 4.33
Tunggakan Hasil Bagi Tahun 2004 Hingga 2008

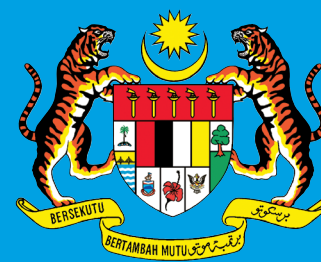
Butiran	Baki Pada Akhir Tahun				
	2004 (RM Juta)	2005 (RM Juta)	2006 (RM Juta)	2007 (RM Juta)	2008 (RM Juta)
Tunggakan Hasil	89.34	62.04	68.02	65.59	67.04

Sumber: Penyata Kewangan Kerajaan Negeri Kelantan

Oleh itu, analisis perbandingan antara kutipan hasil sebenar berbanding tunggakan hasil pada tahun 2008 mendapati prestasi kutipan hasil tahun 2008 adalah kurang memuaskan kerana kutipan hasil menurun sejumlah RM166.79 juta manakala tunggakan hasil mencatatkan peningkatan sejumlah RM1.45 juta.

4.9 RUMUSAN DAN SYOR AUDIT

Kedudukan kewangan Kerajaan Negeri Kelantan pada akhir tahun 2008 secara keseluruhannya adalah kurang memuaskan. Ini adalah disebabkan kedudukan Kumpulan Wang Disatukan bagi Kerajaan Negeri telah mengalami penurunan sejumlah RM9.52 juta atau 25.7% menjadi RM27.58 juta pada tahun 2008 berbanding sejumlah RM37.10 juta pada tahun 2007. Penurunan ini antara lain disebabkan oleh penurunan hasil pada tahun 2008 sebanyak RM166.79 juta atau 37.7% berbanding kutipan hasil berjumlah RM442.85 juta pada tahun 2007. Kumpulan Wang Disatukan bagi tempoh tahun 2005 hingga 2008 juga menunjukkan penurunan di mana baki Kumpulan Wang Disatukan pada tahun 2005 adalah berjumlah RM46.15 juta menurun menjadi RM27.58 juta pada tahun 2008. Analisis nisbah semasa untuk mengukur kedudukan kecairan tunai Kerajaan Negeri dalam membiayai jumlah tanggungan semasa menunjukkan kecairan tunai Kerajaan Negeri adalah rendah untuk menampung tanggungan semasa bagi tahun 2008. Wang tunai dan pelaburan mencatat penurunan sejak tahun 2005 di mana bakinya adalah RM46.15 juta menjadi RM27.58 juta pada tahun 2008. Manakala tanggungan semasa mencatatkan peningkatan dari RM215.94 juta pada tahun 2005 kepada RM362.72 juta pada tahun 2008. Tunggakan hasil Kerajaan Negeri juga menunjukkan trend peningkatan daripada RM62.04 juta pada tahun 2005 kepada RM67.04 juta pada tahun 2008. Tunggakan bayaran balik pinjaman Agensi Negeri semakin meningkat pada tahun 2008 berjumlah RM65.83 juta berbanding RM56.74 juta pada tahun 2007. Adalah disyorkan Kerajaan Negeri mengambil tindakan mengutip tunggakan hasil, mengutip tunggakan bayaran balik pinjaman agensi negeri dan meneruskan dasar perbelanjaan berhemat.

BAHAGIAN III RANCANGAN PEMBANGUNAN KERAJAAN NEGERI

BAHAGIAN III

RANCANGAN PEMBANGUNAN KERAJAAN NEGERI

5. PENCAPAIAN PELAKSANAAN PROJEK PEMBANGUNAN RANCANGAN MALAYSIA KESEMBILAN

5.1 Pelaksanaan Rancangan Malaysia Kesembilan (RMKe-9) Negeri Kelantan untuk tempoh lima tahun bermula pada tahun 2006 hingga 2010. Rancangan ini digubal bagi menjelaskan strategi, program dan projek yang akan diperkenal dan dilaksanakan untuk mencapai objektif pembangunan Negeri Kelantan.

5.2 Bagi menjayakan RMKe-9 siling peruntukan yang telah diluluskan oleh Kerajaan Negeri adalah berjumlah RM1.27 bilion. Peruntukan ini telah diagihkan kepada 10 Jabatan. Pada tahun 2008, jumlah peruntukan yang diluluskan adalah RM238.75 juta. Sehingga bulan Disember 2008, sejumlah RM128.03 juta atau 53.6% daripada peruntukan tahun 2008 telah dibelanjakan. Pejabat Perbendaharaan Negeri menerima peruntukan tertinggi iaitu RM108.44 juta atau 45.4% manakala Jabatan Perikanan Negeri Kelantan menerima peruntukan terendah iaitu RM0.50 juta atau 0.2% daripada jumlah keseluruhan peruntukan tahun 2008.

5.3 Secara keseluruhannya, pada akhir tahun 2008 hanya enam Jabatan telah mencapai prestasi perbelanjaan melebihi 50% iaitu Pejabat Pembangunan Negeri 81.4%, Jabatan Pertanian Negeri 60.2%, Jabatan Perikanan Negeri 57.9%, Jabatan Kerja Raya 57.5%, Jabatan Veterinar Negeri 51.7% dan Pejabat Menteri Besar Dan Setiausaha Kerajaan Negeri 51.2%. Dua Jabatan membelanjakan 47.9% dan 34.4% daripada keseluruhan peruntukan, manakala dua Jabatan lagi telah membelanjakan antara 17.5% hingga 18.4% daripada keseluruhan peruntukan. Sejumlah RM446.13 juta atau 35.1% daripada RM1.27 bilion telah dibelanjakan oleh 10 Jabatan setakat 31 Disember 2008. Pencapaian perbelanjaan pembangunan di bawah RMKe-9 adalah seperti di **Jadual 5.1**.

Jadual 5.1
Pencapaian Perbelanjaan Pembangunan Di Bawah RMKe-9
Sehingga 31 Disember 2008

Bil.	Jabatan/Pejabat	Peruntukan Yang Diluluskan RMKe-9 (RM Juta)	Perbelanjaan Sehingga 31 Disember 2008 (RM Juta)	Pencapaian (%)
1.	Pejabat Menteri Besar Dan Setiausaha Kerajaan Negeri	119.23	61.03	51.2
2.	Jabatan Perhutanan Negeri	16.25	2.99	18.4
3.	Jabatan Pengairan Dan Saliran Negeri	43.00	20.59	47.9
4.	Jabatan Pertanian Negeri	14.00	8.43	60.2
5.	Jabatan Kerja Raya Negeri	72.00	41.38	57.5
6.	Jabatan Hal Ehwal Agama Islam	9.00	3.10	34.4
7.	Pejabat Perbendaharaan Negeri	780.20	136.43	17.5
8.	Jabatan Veterinar Negeri	10.50	5.43	51.7
9.	Pejabat Pembangunan Negeri	203.25	165.35	81.4
10.	Jabatan Perikanan Negeri	2.42	1.40	57.9
Jumlah		1,269.85	446.13	35.1

Sumber: Penyata Kewangan Kerajaan Negeri Kelantan

5.4 Di bawah RMKe-9, sebanyak 142 projek telah dirancang untuk dilaksanakan oleh 10 Jabatan. Pencapaian pelaksanaan projek tersebut adalah seperti di **Jadual 5.2**.

Jadual 5.2
Pencapaian Pelaksanaan Projek RMKe-9

Bil.	Status Projek	Bilangan Projek	Pencapaian Projek (%)
1.	Projek Telah Siap	50	35.2
2.	Projek Sedang Dilaksanakan	70	49.3
3.	Projek Belum Mula	22	15.5
Jumlah		142	100.0

Sumber: Jabatan/Agensi Pelaksana

5.5 Sejumlah 120 projek atau 84.5% daripada keseluruhan 142 projek yang dirancang telah dilaksanakan. Daripada jumlah keseluruhan tersebut, sebanyak 50 projek atau 35.2% telah disiapkan sepenuhnya dan 70 projek atau 49.3% sedang dilaksanakan, manakala 22 projek atau 15.5% masih belum dimulakan. Pencapaian pelaksanaan projek RMKe-9 mengikut Jabatan sehingga akhir tahun 2008 adalah seperti di **Jadual 5.3**.

Jadual 5.3
Pencapaian Pelaksanaan Projek RMKe-9 Sehingga 31 Disember 2008

Bil.	Jabatan/Agensi Pelaksana	Status Pelaksanaan			Jumlah
		Projek Siap	Projek Sedang Dilaksanakan	Projek Belum Mula	
1.	Pejabat Menteri Besar Dan Setiausaha Kerajaan Negeri	2	22	3	27
2.	Jabatan Perhutanan Negeri	1	10	11	22
3.	Jabatan Pengairan Dan Saliran Negeri	17	-	1	18
4.	Jabatan Pertanian Negeri	-	10	-	10
5.	Jabatan Kerja Raya Negeri	-	2	1	3
6.	Jabatan Hal Ehwal Agama Islam	1	-	-	1
7.	Pejabat Perbendaharaan Negeri	1	1	1	3
8.	Jabatan Veterinar Negeri	-	8	-	8
9.	Pejabat Pembangunan Negeri	27	3	5	35
10.	Jabatan Perikanan Negeri	1	14	-	15
Jumlah		50	70	22	142

Sumber: Jabatan/Agensi Pelaksana

5.6 RUMUSAN

Secara keseluruhannya, pencapaian pelaksanaan projek RMKe-9 yang dibiayai oleh Kerajaan Negeri Kelantan adalah memuaskan. Daripada 142 projek yang dirancang, sebanyak 120 projek atau 84.5% telah siap atau sedang dilaksanakan. Hanya 22 projek atau 15.5% masih belum dimulakan. Selain itu, sejumlah RM446.13 juta atau 35.1% daripada peruntukan sejumlah RM1.27 bilion telah dibelanjakan setakat 31 Disember 2008.

BAHAGIAN IV PENCAPAIAN PENGURUSAN KEWANGAN JABATAN/AGENSI NEGERI

BAHAGIAN IV PENCAPAIAN PENGURUSAN KEWANGAN JABATAN/AGENSI NEGERI

6. PELAKSANAAN INDEKS AKAUNTABILITI (AI)

6.1 Seksyen 15(A) Akta Acara Kewangan, 1957 dan Arahan Perbendaharaan telah menetapkan tugas dan tanggungjawab Pegawai Pengawal di sesebuah Kementerian/Jabatan bagi menjamin wujudnya akauntabiliti pengurusan kewangan Kerajaan. Antara lain, Pegawai Pengawal adalah bertanggungjawab untuk menentukan bahawa peruntukan kewangan dan sumber lain yang secukupnya diperoleh, diguna dan diperakaunkan mengikut peraturan kewangan.

6.2 Selaras dengan perkara 106 dan 107 Perlembagaan Persekutuan serta Akta Audit 1957, setiap tahun Jabatan Audit Negara telah menjalankan pengauditan terhadap Penyata Kewangan Kerajaan Negeri, pematuhan kepada undang-undang dan peraturan kewangan serta aktiviti Jabatan/Agensi Negeri dan mengemukakan laporan mengenainya untuk dibentangkan di Parlimen dan Dewan Undangan Negeri.

6.3 Bagi memenuhi kehendak undang-undang yang tersebut di atas, setiap tahun Jabatan Audit Negara telah menjalankan pengauditan terhadap pengurusan kewangan di Jabatan/Agensi Negeri untuk menentukan tahap pematuhan terhadap undang-undang dan peraturan yang berkaitan. Berdasarkan kepada pengauditan tersebut, didapati bahawa masih ada Jabatan/Agensi Negeri yang tidak serius dalam meningkatkan pencapaian pengurusan kewangan walaupun telah diberi teguran oleh Jabatan Audit Negara berulang kali. Ini dapat digambarkan daripada kelemahan yang dibangkitkan setiap tahun yang mana ia adalah berkisar kepada isu yang sama.

6.4 Sebagai satu usaha untuk meningkatkan tahap motivasi Jabatan/Agensi Negeri agar lebih gigih memperbaiki, mempertingkat dan memperkasakan pencapaian pengurusan kewangan masing-masing pada masa akan datang, Jabatan Audit Negara telah **melaksanakan sistem penarafan berdasarkan indeks akauntabiliti**. Jabatan/Agensi Negeri yang diberi tahap penarafan yang cemerlang boleh dijadikan sebagai tanda aras/*role model* kepada Jabatan/Agensi Negeri yang lain.

6.5 Melalui pelaksanaan sistem penarafan ini, setiap pematuhan terhadap peraturan kewangan bagi enam aspek kawalan utama diberikan markah. Aspek tersebut ialah kawalan pengurusan, kawalan bajet, kawalan terimaan, kawalan perbelanjaan, pengurusan Kumpulan Wang Amanah/Akaun Amanah dan Deposit serta pengurusan aset, inventori dan stor. Bagi Pejabat Perbendaharaan Negeri dan Agensi Negeri, kawalan tambahan iaitu terhadap pengurusan pelaburan, pengurusan pinjaman dan pengurusan penyata kewangan turut dinilai. Secara umumnya, sesuatu Jabatan/Agensi Negeri diberi tahap pencapaian pengurusan kewangan berdasarkan markah keseluruhan seperti di **Jadual 6.1**.

Jadual 6.1
Tahap Pencapaian Pengurusan Kewangan

Markah Keseluruhan (%)	Tahap	Penarafan
90 - 100	Sangat Baik	
70 - 89	Baik	
50 - 69	Memuaskan	
49 ke bawah	Tidak Memuaskan	

Sumber: Jabatan Audit Negara

6.6 OBJEKTIF PENGAUDITAN

Bagi membolehkan penarafan diberi kepada tahap pengurusan kewangan Jabatan/Agensi Negeri, pengauditan telah dijalankan untuk menentukan sama ada:

- a) Wujudnya struktur dan sistem pengurusan kewangan yang berkesan.
- b) Wujudnya sistem kawalan dalaman yang berkesan terhadap pungutan hasil, perbelanjaan serta pengurusan akaun amanah, aset dan inventori.
- c) Pengurusan kewangan mematuhi undang-undang dan peraturan yang ditetapkan.
- d) Rekod yang berkaitan diselenggarakan dengan lengkap dan kemas kini.

6.7 SKOP DAN KAEDAH PENGAUDITAN

6.7.1 Pada tahun 2008, pengauditan telah dijalankan di 11 Jabatan/Agensi Negeri iaitu Pejabat Perbendaharaan Negeri, Jabatan Veterinar Negeri, Jabatan Pertanian Negeri, Jabatan Mufti Negeri, Pejabat Tanah Dan Jajahan Machang, Pejabat Tanah Dan Jajahan Tanah Merah, Pejabat Tanah Dan Galian, Majlis Agama Islam Dan Adat Istiadat Melayu Kelantan, Perbadanan Kemajuan Iktisad Negeri Kelantan, Majlis Perbandaran Kota Bharu - Bandar Raya Islam (BRI) dan Majlis Daerah Dabong. Pemilihan enam Jabatan dan dua Agensi Negeri adalah berdasarkan pusingan tiga tahun sekali manakala Pejabat Perbendaharaan Negeri, Majlis Agama Islam Dan Adat Istiadat Melayu Kelantan dan Perbadanan Kemajuan Iktisad Negeri Kelantan dilaksanakan setiap tahun.

6.7.2 Pengauditan telah dijalankan dengan memberi tumpuan terhadap enam aspek kawalan utama iaitu kawalan pengurusan, kawalan bajet, kawalan terimaan, kawalan perbelanjaan, pengurusan Kumpulan Wang Amanah/Akaun Amanah dan deposit serta pengurusan aset, inventori dan stor. Bagi Pejabat Perbendaharaan Negeri dan Agensi Negeri kawalan tambahan iaitu terhadap pengurusan pelaburan, pengurusan pinjaman dan pengurusan penyata kewangan turut diaudit.

6.7.3 Bagi menilai tahap kawalan yang telah diwujudkan bagi setiap aspek kawalan utama yang tersebut di atas, pengauditan telah dijalankan dengan menyemak rekod dan dokumen kewangan bagi tahun 2008 di peringkat Jabatan/Agensi Negeri. Selain itu, semakan juga dibuat terhadap Penyata Kewangan Kerajaan Negeri Tahun 2008 dan Penyata Kewangan Agensi Negeri Tahun 2007/2008 bagi menentukan kedudukan pencapaian pengurusan kewangan Jabatan/Agensi Negeri secara menyeluruh.

6.8 JENIS KAWALAN

Pelaksanaan sistem penarafan bagi enam Jabatan Negeri adalah berdasarkan enam jenis kawalan utama. Manakala Pejabat Perbendaharaan Negeri, Majlis Agama Islam Dan Adat Istiadat Melayu Kelantan, Perbadanan Kemajuan Iktisad Negeri Kelantan, Majlis Perbandaran Kota Bharu–BRI dan Majlis Daerah Dabong adalah berdasarkan pengauditan terhadap tahap pencapaian kewangan mengikut enam jenis kawalan utama serta tiga jenis kawalan tambahan seperti berikut:

6.8.1 Kawalan Pengurusan

Bagi menentukan sama ada struktur pengurusan kewangan yang berkesan telah diwujudkan, semakan Audit telah dijalankan terhadap empat aspek utama kawalan pengurusan iaitu struktur organisasi, sistem dan prosedur, keberkesanan Unit Audit Dalam dan jawatankuasa yang diwujudkan serta pengurusan sumber manusia seperti berikut:

a) Struktur Organisasi

Bagi mewujudkan suatu struktur organisasi yang berkesan, Jabatan/Agensi Negeri hendaklah memastikan:

- i) Carta organisasi disediakan dengan lengkap dan kemas kini sepertimana yang ditetapkan di dalam Pekeliling Kemajuan Pentadbiran Awam Bil. 8 Tahun 1991.
- ii) Surat penurunan kuasa disediakan dengan lengkap dan sentiasa dikemaskinikan. Had kuasa dan tugas pegawai yang menjalankan tanggungjawab juga perlu dinyatakan dengan jelas. Seksyen 15A(2) Akta Acara Kewangan, Arahan Perbendaharaan (AP) 11, AP 69 dan AP 101 adalah berkaitan.
- iii) Kehendak Pekeliling Kemajuan Pentadbiran Awam Bil. 8 Tahun 1991 dipatuhi. Pekeliling tersebut menetapkan senarai tugas bagi setiap pegawai perlu disediakan dengan lengkap dan jelas menunjukkan hubung kait antara penyelia dengan pegawai bawahan serta rakan sejawat dalam organisasi yang sama. Senarai tugas ini juga perlu sentiasa dikemaskinikan.
- iv) Kehendak Pekeliling Perkhidmatan Bil. 5 Tahun 2007 dipatuhi. Selaras dengan pekeling tersebut, perancangan dan pelaksanaan pusingan kerja mengikut tempoh yang sesuai dalam pelbagai bidang tugas perlu dilaksanakan bagi membangunkan sumber manusia berpotensi serta berupaya menyumbang kepada kecemerlangan organisasi.

b) Sistem Dan Prosedur

Bagi memastikan sistem dan prosedur yang teratur telah diwujudkan, Jabatan/Agensi Negeri hendaklah memastikan:

- i) Manual Prosedur Kerja disediakan dengan lengkap, kemas kini dan dikaji semula secara berterusan. Pekeliling Kemajuan Pentadbiran Awam Bil. 8 Tahun 1991 adalah berkaitan.
- ii) Fail Meja bagi setiap jawatan disediakan dengan lengkap, kemas kini dan memiliki kesemua 14 ciri-ciri asas Fail Meja yang ditetapkan. Pekeliling Kemajuan Pentadbiran Awam Bil. 8 Tahun 1991 adalah berkaitan.
- iii) Pemeriksaan mengejut (sepertimana yang ditetapkan di bawah Arahan Perbendaharaan 309) dijalankan secara berkala (tidak kurang dari sekali dalam enam bulan) terhadap peti besi, peti wang tunai, laci atau bekas-bekas lain yang diguna untuk menyimpan wang, setem atau barang-barang lain yang berharga. Hasil pemeriksaan itu hendaklah direkodkan dengan lengkap untuk memudahkan rujukan.

c) Jawatankuasa Kewangan Dan Unit Audit Dalam

Kerajaan menetapkan pelbagai jawatankuasa berkaitan hal kewangan ditubuhkan di peringkat Jabatan/Agensi Negeri. Fungsi dan tanggungjawab jawatankuasa tersebut telah ditetapkan melalui surat pekeliling, arahan, garis panduan yang dikeluarkan dari semasa ke semasa. Bagi memastikan jawatankuasa yang telah diwujudkan berfungsi dengan berkesan, Kerajaan telah juga mengeluarkan Panduan Pengurusan Mesyuarat Dan Urusan Jawatankuasa Kerajaan melalui Pekeliling Kemajuan Pentadbiran Awam Bil. 2 Tahun 1991. Panduan ini menetapkan dengan jelas peranan Pengerusi dan Urus setia dalam sesuatu mesyuarat bagi memastikan keberkesanan jawatankuasa yang telah diwujudkan. Antara jawatankuasa/unit yang perlu diwujudkan bagi memantapkan tahap pengurusan kewangan adalah seperti berikut:

i) Jawatankuasa Pengurusan Kewangan Dan Akaun

Jawatankuasa Pengurusan Kewangan Dan Akaun (JPKA) ditubuhkan di setiap Pusat Tanggungjawab supaya dapat memantapkan lagi pengurusan kewangan dan akaun Agensi Kerajaan. Sepertimana yang ditetapkan dalam Pekeliling Perbendaharaan Bil. 10 Tahun 2008, Jabatan/Agensi Negeri hendaklah memastikan seorang Pengerusi dan Ahli Jawatankuasa dilantik, bermesyuarat setiap tiga bulan, membincangkan perkara yang telah ditetapkan dan mengemukakan Laporan Suku Tahun dengan lengkap kepada pihak berkuasa berkenaan dalam tempoh yang ditetapkan.

ii) Unit Audit Dalam

Pekeliling Perbendaharaan Bil. 9 Tahun 2004 yang juga diguna pakai oleh Kerajaan Negeri menghendaki Unit Audit Dalam (UAD) ditubuhkan di Jabatan/Agensi Negeri untuk membantu Ketua Jabatan memantapkan prestasi pengurusan dan memastikan pencapaian objektif organisasi secara cekap dan

berhemat. Bagi melaksanakan fungsinya, UAD adalah bertanggungjawab menyediakan Rancangan Tahunan Audit Dalam, mengemukakan Rancangan Tahunan Audit Dalam kepada Ketua Eksekutif/Ketua Jabatan masing-masing selewat-lewatnya pada 31 Januari, membentangkan Laporan Audit Dalam di Mesyuarat Jawatankuasa Pengurusan Kewangan Dan Akaun dan mengemukakan Laporan Tahunan Audit Dalam kepada Ketua Eksekutif/Ketua Jabatan selewat-lewatnya pada 31 Mac tahun berikutnya. Manakala tanggungjawab Ketua Jabatan adalah mengkaji dan meluluskan Rancangan Tahunan dan Laporan Tahunan Audit Dalam, memastikan tindakan susulan diambil terhadap pemerhatian/Laporan Audit Dalam dan memastikan anggota UAD mempertingkatkan pengetahuan dan kemahiran yang diperlukan untuk melaksanakan tanggungjawab mereka secara berkesan.

iii) Jawatankuasa Keutuhan Pengurusan

Selaras dengan Arahan YAB Perdana Menteri No. 1 Tahun 1998 dan Siri 2 No. 1 Tahun 2000, Jawatankuasa Keutuhan Pengurusan (JKP) hendaklah ditubuhkan di peringkat Kerajaan/Jabatan/Agensi Negeri bagi tujuan mewujudkan pentadbiran Kerajaan/Jabatan/Agensi Negeri dan perkhidmatan awam yang cekap, berdisiplin serta berintegriti. Antara lainnya, Menteri Besar/Ketua Menteri/Ketua Jabatan hendaklah melantik Ahli Jawatankuasa dan mempengerusikan mesyuarat berkenaan, bermesyuarat setiap tiga bulan, membincangkan perkara yang telah ditetapkan, menyediakan Laporan Suku Tahun dengan lengkap dan seterusnya mengemukakannya kepada pihak berkuasa berkenaan dalam tempoh yang ditetapkan.

d) Pengurusan Sumber Manusia

Bagi memastikan pengurusan kewangan dikendalikan dengan baik, setiap Jabatan/Agensi Negeri hendaklah menguruskan sumber manusianya dengan cekap seperti menentukan bilangan jawatan dan gred yang sesuai, jawatan diisi sepenuhnya dan latihan dalam bidang kewangan diberi kepada mereka yang terlibat. Jabatan/Agensi Negeri juga dikehendaki memberi pengiktirafan kepada kakitangannya yang cemerlang dan sebaliknya mengambil tindakan tatatertib/surcaj terhadap mereka yang didapati gagal/cuai melaksanakan tanggungjawab yang telah ditetapkan.

6.8.2 Kawalan Bajet

Bagi menentukan sama ada Kementerian/Jabatan telah menguruskan bajet dan peruntukannya dengan cekap, berhemat dan mengikut peraturan, semakan Audit telah dijalankan terhadap lima aspek utama kawalan bajet iaitu penyediaan bajet, pengagihan peruntukan, kelulusan pindah/tambah peruntukan, pemantauan kemajuan/prestasi bajet dan pelaporan mengenainya seperti berikut:

a) Penyediaan Bajet

Arahan Perbendaharaan 29 hingga 46 juga menetapkan peraturan penyediaan anggaran hasil dan perbelanjaan. Antara lainnya, peraturan kewangan mengenai

penyediaan bajet menetapkan mengenai justifikasi setiap anggaran yang disediakan, ketepatan anggaran yang disediakan, prosedur kelulusan bajet di peringkat Jabatan/Agensi serta pematuhan tempoh yang ditetapkan untuk mengemukakan bajet dan Perjanjian Program kepada Pegawai Kewangan Negeri. Pekeliling Perbendaharaan Bil. 20 Tahun 2004 menetapkan bajet hendaklah dikemukakan ke Perbendaharaan Negeri tidak lewat 31 Mei setiap tahun.

b) Pengagihan Peruntukan

Pekeliling Perbendaharaan Bil. 1 Tahun 2007 antara lainnya menetapkan bahawa Pegawai Pengawal perlu mengagihkan peruntukan kepada pemegang waran tertentu sebaik sahaja Waran Am diterima. Mengikut Arahan Perbendaharaan 94 pula, pemegang waran peruntukan tersebut boleh mengagihkan waran peruntukan/waran peruntukan kecil kepada pegawai yang berkenaan di mana perlu. Pengagihan waran ini perlu direkodkan dengan lengkap dan kemas kini.

c) Kelulusan Pindah/Tambahan Peruntukan

Pekeliling Perbendaharaan Bil. 10 Tahun 1992 menetapkan Waran Pindah Peruntukan hendaklah ditandatangani oleh Pegawai Pengawal sendiri atau bagi pihaknya oleh mana-mana pegawai bawahannya yang diberi kuasa secara bertulis. Semua pindah peruntukan hendaklah dibuat dalam tahun kewangan berkenaan dan semua Waran Pindah Peruntukan yang dikeluarkan hendaklah disampaikan kepada Perbendaharaan/Bendahari Negeri atau wakilnya tidak lewat dari 31 Disember bagi tahun kewangan berkenaan. Manakala Perenggan 8, Pekeliling Perbendaharaan Bil. 20 Tahun 1990 menetapkan Pegawai Pengawal/Ketua Jabatan perlulah sentiasa mengawasi dan mengemas kini akaun serta memastikan pindah peruntukan dikemas kini dalam Buku Vot supaya kawalan perbelanjaan dapat diuruskan dengan berkesan. Peraturan juga menetapkan pindahan kepada butiran yang telah dikurangkan melalui pindah peruntukan atau pengurangan kepada butiran yang telah ditambah melalui pindah peruntukan adalah tidak dibenarkan kecuali mendapat kelulusan daripada Pegawai Kewangan Negeri/Ketua Eksekutif/Ahli Mesyuarat Majlis/Lembaga Pengarah Agensi berkenaan terlebih dahulu.

d) Pemantauan Kemajuan/Prestasi Bajet

Peraturan kewangan menghendaki Pegawai Pengawal/Ketua Jabatan memantau pelaksanaan projek pembangunan dengan rapi bagi memastikan ia dilaksanakan mengikut jadual. Bagi tujuan ini, Pegawai Pengawal/Ketua Jabatan hendaklah memastikan data mengenai peruntukan dan perbelanjaan projek bagi setiap tahun diisi dan sentiasa dikemas kini dalam Sistem Pemantauan Projek II atau kaedah lain yang diterima pakai, impak setiap aktiviti dinilai sekurang-kurangnya sekali dalam masa 5 tahun dan memastikan perbelanjaan tidak melebihi peruntukan yang telah diluluskan bagi perbelanjaan mengurus, Jabatan/Agensi hendaklah mengemukakan laporan berkala kepada pihak berkuasa berkenaan.

e) Pelaporan

Pegawai Pengawal dikehendaki menyediakan beberapa jenis laporan seperti Laporan Perbelanjaan Dan Tanggungan serta laporan untuk Buku Anggaran Belanjawan Program Dan Prestasi. Laporan ini perlu dikemukakan kepada Pegawai Kewangan Negeri/Bendahari Negeri dalam tempoh yang ditetapkan. Pegawai Pengawal juga dikehendaki mengemukakan laporan mengenai keperluan aliran wang tunai yang disahkan olehnya kepada Pegawai Kewangan Negeri/Bendahari Negeri. Bagi Ketua Jabatan yang bukan Pegawai Pengawal, laporan berkenaan akan dikemukakan kepada Pegawai Pengawal berkenaan untuk disatukan.

6.8.3 Kawalan Terimaan

Bagi menentukan sama ada segala terimaan telah diurus mengikut peraturan dan diakaunkan dengan sempurna, semakan Audit telah dijalankan terhadap lima aspek utama kawalan terimaan yang meliputi kawalan borang hasil, penerimaan wang, kemasukan pungutan ke bank, kawalan perakaunan terimaan/hasil dan penyediaan Akaun Belum Terima seperti berikut:

a) Kawalan Borang Hasil

Kawalan terhadap borang hasil seperti buku resit adalah penting untuk memastikan ia tidak disalahgunakan. Borang ini hendaklah direkodkan dengan teratur dalam Daftar Kawalan, disimpan di tempat yang selamat dan disemak secara berkala serta disahkan oleh pegawai yang bertanggungjawab.

b) Penerimaan Wang

Setiap Jabatan/Agensi Negeri perlu memastikan pegawainya yang dipertanggungjawabkan dengan urusan penerimaan wang mematuhi peraturan kewangan yang berkaitan. Semakan Audit telah dijalankan terhadap empat aspek kawalan dalaman yang ditetapkan dalam Arahan Perbendaharaan bagi penerimaan wang iaitu dari segi kebenaran/kelulusan menerima wang, ciri-ciri keselamatan semasa menerima kutipan dan penyimpanan di pejabat, kawalan penerimaan melalui mel dan penerimaan wang di kaunter.

c) Kemasukan Pungutan Ke Bank

Arahan Perbendaharaan telah menetapkan peraturan mengenai kemasukan wang pungutan ke bank bagi memastikan ketepatan dan keselamatan wang berkenaan. Antaranya adalah mengenai penetapan tempoh memasukkan wang ke bank, kawalan keselamatan penghantaran wang dan penyelenggaraan rekod mengenainya, semakan oleh pegawai bertanggungjawab terhadap slip kemasukan wang ke bank dan keselamatan wang yang tidak sempat dimasukkan ke bank.

d) Kawalan Perakaunan Terimaan/Hasil

Bagi memastikan peraturan mengenai perakaunan terimaan/hasil yang ditetapkan dalam Arahan Perbendaharaan dipatuhi, semakan Audit telah dijalankan terhadap penyerahan Akaun Tunai Bulanan kepada Perbendaharaan Negeri, ketepatan penyediaan Penyata Penyesuaian Hasil Bulanan dan ketepatan Buku Tunai.

e) Akaun Belum Terima

Dasar dan tatacara bagi menyelenggara dan melaporkan Akaun Belum Terima (ABT) ditetapkan oleh Kerajaan melalui Pekeliling Perbendaharaan Bil. 7 Tahun 1986 dan beberapa Arahan Perbendaharaan. Antara peraturan yang ditetapkan mengenai pengurusan ABT adalah penyediaan Penyata Tunggakan Hasil atau Penyata Akaun Belum Terima yang lengkap dan kemas kini, penyerahan Penyata Akaun Belum Terima kepada Perbendaharaan Negeri dalam tempoh ditetapkan dan tindakan susulan diambil terhadap jumlah terimaan/hasil yang tertunggak.

6.8.4 Kawalan Perbelanjaan

Bagi menentukan sama ada semua perbelanjaan mengurus dan pembangunan telah dibuat mengikut peraturan yang ditetapkan dan diperakunkan dengan tepat, semakan Audit telah dijalankan terhadap tiga aspek utama kawalan perbelanjaan iaitu perakaunan, pengurusan perolehan dan pengurusan bayaran seperti berikut:

a) Perakaunan

Semakan Audit telah dibuat untuk menentukan sejauh mana Buku Vot dan Penyata Penyesuaian Perbelanjaan diselenggarakan oleh Jabatan/Agensi mengikut peraturan yang ditetapkan di dalam Pekeliling Perbendaharaan Bil. 11 Tahun 1992 dan AP 95 serta yang berkaitan.

b) Pengurusan Perolehan

Setiap tahun, Jabatan/Agensi Negeri membelanjakan jutaan ringgit untuk tujuan perolehan bekalan, perkhidmatan dan kerja. Bagi menentukan sejauh mana pengurusan perolehan Jabatan/Agensi Negeri telah mematuhi peraturan yang berkaitan, semakan Audit telah dibuat terhadap pengurusan pembelian terus, sebut harga, tender, kontrak dan kontrak pusat.

c) Pengurusan Bayaran

Semakan Audit telah dijalankan terhadap kawalan dalaman bagi proses bayaran, kesempurnaan bayaran yang memerlukan kelulusan khas, penyediaan dan penyimpanan daftar/rekod pembayaran dan Daftar Bil, bayaran pukal serta panjar wang runcit.

6.8.5 Pengurusan Kumpulan Wang Amanah/Akaun Amanah Dan Deposit

Pengurusan dan kawalan terhadap Kumpulan Wang Amanah/Akaun Amanah dan Deposit adalah penting untuk menentukan ia diurus dengan teratur, mengikut pekeling dan arahan amanah yang ditetapkan serta diakaunkan dengan betul dan kemas kini. Semakan Audit telah dijalankan terhadap pengurusan kumpulan wang amanah/akaun amanah dan deposit seperti berikut:

a) Kumpulan Wang Amanah/Akaun Amanah

Tatacara Pengurusan Akaun Amanah ditetapkan melalui Surat Pekeliling Perbendaharaan Bil. 18 Tahun 2001. Semakan Audit telah dijalankan terhadap pengendalian Kumpulan Wang Amanah/Akaun Amanah di Jabatan/Agensi Negeri

dari segi penyediaan dan penyerahan Penyata Tahunan untuk diaudit serta kesempurnaan rekod perakaunan/penyata penyesuaian akaun/transaksi akaun.

b) Pengurusan Kumpulan Wang Pinjaman

Jabatan/Agensi Negeri perlu menguruskan Kumpulan Wang Pinjaman dan Pendahuluan Diri/Pelbagai mengikut Pekeliling/Surat Pekeliling Perbendaharaan yang berkaitan seperti berikut:

- i) Pinjaman Kenderaan hendaklah diuruskan berdasarkan peraturan yang ditetapkan dalam Pekeliling Perbendaharaan Bil. 7 dan 8 Tahun 1993.
- ii) Pinjaman Komputer hendaklah diuruskan berdasarkan peraturan yang ditetapkan dalam Pekeliling Perbendaharaan Bil. 8 Tahun 1992.
- iii) Pendahuluan Diri hendaklah diuruskan berdasarkan peraturan yang ditetapkan dalam Surat Pekeliling Perbendaharaan Bil. 2 Tahun 1993.
- iv) Pendahuluan Pelbagai hendaklah diuruskan berdasarkan peraturan yang ditetapkan dalam Pekeliling Perbendaharaan Bil. 13 Tahun 1990.

c) Pengurusan Akaun Deposit

Tatacara Dan Pengurusan Akaun Deposit ditetapkan melalui Arahan Perbendaharaan 156 hingga 163.

6.8.6 Pengurusan Aset, Inventori Dan Stor

Aset dan inventori yang diperolehi untuk kegunaan pejabat perlu direkodkan, dikawal dan dipantau dengan sempurna bagi mengelakkan dari berlakunya pembaziran dan penyalahgunaannya. Sehubungan ini, semakan Audit telah dijalankan untuk menilai tahap pematuhan Jabatan/Agensi Negeri kepada peraturan yang ditetapkan dalam Pekeliling/Surat Pekeliling Perbendaharaan yang berkenaan dan Tatacara Pengurusan Stor berhubung dengan perkara berikut:

a) Kawalan Umum

Mengikut Pekeliling Perbendaharaan Bil. 5 Tahun 2007, Pegawai Pengawal hendaklah mewujudkan Unit Pengurusan Aset yang antaranya bertanggungjawab untuk mengurus pelantikan Pegawai Pemeriksa, Lembaga Pemeriksa dan Jawatankuasa Penyiasat. Unit tersebut juga diberi tanggungjawab menjadi Urus setia kepada Jawatankuasa Pengurusan Aset Alih Kerajaan yang diwujudkan, menguruskan pelupusan, kehilangan dan hapus kira aset serta menyelaras penyediaan laporan mengenainya. Selain itu, Pegawai Pengawal juga hendaklah melantik seorang Pegawai Aset secara bertulis bagi setiap pusat tanggungjawab di bawahnya dan memastikan Pegawai Aset di peringkat Ibu Pejabat diberi tanggungjawab sebagai Setiausaha Jawatankuasa Pengurusan Aset Alih Kerajaan.

b) Penerimaan

Mengikut Pekeliling Perbendaharaan Bil. 5 Tahun 2007, seorang Pegawai Penerima hendaklah diberi kuasa untuk menerima dan mengesahkan aset yang diperolehi. Antara lainnya, tanggungjawab seseorang Pegawai Penerima adalah memastikan

aset/bekalan pejabat diterima menepati spesifikasi, kualiti dan kuantiti yang telah ditetapkan sebelum pengesahan penerimaannya. Bagi membolehkan Pegawai Penerima membuat rujukan, sesalinan dokumen kontrak hendaklah disimpan oleh pegawai ini. Bagi penerimaan bekalan pejabat pula, Borang Terima Barang perlu disahkan dan direkodkan dalam Kad Kawalan Stok dan Kad Petak. Borang Laporan Penerimaan Aset Alih Kerajaan hendaklah disediakan, disahkan dan dihantar dengan serta merta kepada agen penghantaran atau syarikat pembekal. Aset hendaklah diterima berserta Surat Jaminan dan manual penggunaan/penyenggaraannya.

c) Pendaftaran

Pekeliling Perbendaharaan Bil. 5 Tahun 2007 menetapkan aset perlu didaftarkan dalam tempoh dua minggu dari tarikh pengesahan penerimaan. Aset tersebut juga perlu dilabelkan dengan tanda Hak Kerajaan dan nombor siri pendaftaran.

d) Penggunaan, Penyimpanan Dan Pemeriksaan Aset

Bagi memastikan penggunaan, penyimpanan dan pemeriksaan aset diurus dengan baik, setiap Jabatan/Agensi Negeri hendaklah memastikan peraturan seperti berikut yang ditetapkan dalam Pekeliling Perbendaharaan yang berkenaan dipatuhi:

- i) Pekeliling Perbendaharaan Bil. 5 Tahun 2007 menetapkan aset diguna hanya bagi tujuan rasmi sahaja dan mengikut tujuan asal perolehannya. Setiap aset hendaklah dikendalikan oleh pegawai yang mahir dan berkecuali, pengeluaran/penggunaannya direkodkan dengan teratur serta kerosakan aset dilaporkan dengan menggunakan borang yang ditetapkan. Aset juga perlu disimpan di tempat yang selamat dan sesuai serta sentiasa di bawah kawalan pegawai yang bertanggungjawab.
- ii) Pekeliling tersebut juga menghendaki sekurang-kurangnya dua Pegawai Pemeriksa/Lembaga Verifikasi Stok dilantik secara bertulis. Pemeriksaan aset dilaksanakan sekurang-kurangnya sekali setahun dan verifikasi stok dilaksanakan mengikut tempoh yang ditetapkan. Laporan Pemeriksaan Harta Modal dan Laporan Pemeriksaan Inventori disediakan dengan lengkap dan dikemukakan kepada Ketua Jabatan dan seterusnya kepada Perbendaharaan Negeri di mana berkenaan.
- iii) Pekeliling Perbendaharaan Bil. 2 Tahun 1980 menetapkan penggunaan kenderaan Jabatan dikawal dengan melantik seorang Pegawai Pengangkutan yang bertanggungjawab meluluskan kegunaan kenderaan dan menyediakan fail sejarah bagi setiap kenderaan, menyelenggarakan Buku Log dengan lengkap dan kemas kini serta menyediakan Cerakinan Bulanan Penggunaan Bahan Api setiap bulan bagi mengawal kegunaan bahan api.
- iv) Pekeliling Perbendaharaan Bil. 2 Tahun 1996 pula menetapkan penggunaan kenderaan pegawai Gred JUSA dikawal dengan teratur di mana pembelian minyak setahun tidak melebihi had yang ditetapkan/diluluskan.
- v) Selaras dengan kehendak Pekeliling Perbendaharaan Bil. 6 Tahun 1999, Kad Inden Minyak perlu dikawal dengan teratur melalui penyelenggaraan Buku Rekod

Pergerakan Kad Inden yang lengkap dan kemas kini. Penyata pembelian atau penyata kad perlu disemak sebelum bayaran dilakukan.

- vi) Pekeliling Perbendaharaan Bil. 8 Tahun 1999 menetapkan kad elektronik bagi pembayaran tol dikawal dengan teratur dan rekod berhubung dengan penggunaannya diselenggarakan dengan lengkap dan kemas kini.

e) Penyenggaraan Aset

Bagi memastikan aset diselenggarakan dengan baik, setiap Jabatan/Agensi Negeri hendaklah memastikan:

- i) Senarai aset yang memerlukan penyenggaraan disediakan dengan lengkap dan kemas kini; jadual penyenggaraan disediakan dan dilaksanakan seperti dirancang; penyenggaraan direkodkan dengan betul dan lengkap, program penyenggaraan dinilai dan penyenggaraan aset oleh pihak swasta diselia dan dipantau bagi memastikan syarat yang ditetapkan dalam perjanjian dipatuhi. Pekeliling Perbendaharaan Bil. 5 Tahun 2007 adalah berkaitan.
- ii) Kehendak Pekeliling Perbendaharaan Bil. 2 Tahun 1980 dipatuhi. Pekeliling ini menetapkan kenderaan perlu diselenggarakan secara berjadual manakala kos penyenggaraan dan pembaikan perlu direkodkan dalam fail kenderaan dan Daftar Harta Modal. Kenderaan juga hendaklah disimpan dengan selamat.

f) Pelupusan

Bagi memastikan pelupusan aset diuruskan dengan teratur dan selaras dengan Pekeliling Perbendaharaan Bil. 5 Tahun 2007, setiap Jabatan/Agensi Negeri hendaklah memastikan:

- i) Lembaga Pemeriksa dilantik untuk tempoh tidak melebihi dua tahun. Lembaga Pemeriksa perlu menyediakan jadual pemeriksaan dan ia perlu dilaksanakan dalam tempoh satu bulan dari tarikh arahan dikeluarkan. Laporan Lembaga Pemeriksa hendaklah disediakan dan ditandatangani. Lembaga Pemeriksa juga perlu mengesyorkan kaedah pelupusan yang sesuai.
- ii) Perakuan pelupusan aset mekanikal, teknikal, elektrik dan elektronik disediakan oleh Jabatan/Pegawai Teknikal berkaitan. Manakala perakuan pelupusan aset itu disahkan oleh dua pegawai yang mempunyai tiga tahun pengalaman dan tidak terlibat dengan pengurusan aset berkenaan.
- iii) Kaedah pelupusan aset dibuat dengan teratur dan ia dilaksanakan dalam tempoh tiga bulan dari tarikh surat kelulusan dikeluarkan. Sijil Penyaksian Pemusnahan Aset Alih Kerajaan dan Sijil Pelupusan Aset disediakan dan dikemukakan kepada pihak yang meluluskannya. Seterusnya, rekod aset yang telah diluluskan pelupusan itu perlu dikemas kini.

g) Kehilangan Dan Hapus Kira

Bagi memastikan kehilangan dan hapus kira aset diuruskan dengan teratur dan selaras dengan Pekeliling Perbendaharaan Bil. 5 Tahun 2007, setiap Jabatan/Agensi Negeri hendaklah memastikan:

- i) Kehilangan aset dilaporkan kepada Ketua Jabatan dengan serta merta dan laporan polis dibuat dalam tempoh 24 jam dari waktu kehilangan. Ketua Pejabat menyediakan Laporan Awal dan dikemukakan kepada Pegawai Pengawal dan Pegawai Kewangan Negeri dalam tempoh dua hari bekerja. Sesalinan Laporan Awal dikemukakan kepada Pegawai Pengawal, Pegawai Kewangan Negeri dan Ketua Audit Negara atau wakil tempatan Ketua Audit Negara.
- ii) Jawatankuasa Penyiasat dilantik secara bertulis oleh Pegawai Pengawal dalam tempoh dua minggu dari tarikh Laporan Awal disediakan. Laporan Akhir disediakan dalam tempoh dua bulan dari tarikh lantikan Jawatankuasa tersebut walaupun Laporan Hasil Penyiasatan Polis belum diperoleh. Laporan Akhir yang lengkap hendaklah dikemukakan kepada pihak yang menerima Laporan Awal. Laporan ini perlu dikemukakan dalam tempoh 4 bulan dari tarikh Laporan Awal dihantar.

6.8.7 Pengurusan Pelaburan

Pelaburan merupakan tindakan melabur dana bagi satu tempoh untuk memperoleh kadar pulangan yang dikehendaki dengan menyedari sepenuhnya risiko yang terbabit. Pelaburan yang dibuat hendaklah mengikut peraturan yang berkaitan. Rekod perlu diselenggarakan dengan lengkap dan kemas kini bagi memudahkan kawalan dan pemantauan. Antara elemen kawalan yang perlu diwujudkan adalah penubuhan Jawatankuasa Pelaburan yang berfungsi menguruskan pelaburan Agensi. Antara perkara yang perlu diberi perhatian adalah kuasa melabur, had pelaburan, sasaran pelaburan dan pemantauan pelaburan.

6.8.8 Pengurusan Pinjaman

Pinjaman dibuat bagi membiayai pelbagai projek untuk pembangunan ekonomi negeri, menampung perbelanjaan dan meningkatkan taraf pembangunan serta kemajuan penduduk. Pinjaman tersebut hendaklah digunakan mengikut maksud pinjaman dimohon. Antara perkara yang perlu diberi perhatian adalah kuasa untuk meminjam, penyelenggaraan rekod pinjaman yang lengkap dan kemas kini, perjanjian pinjaman disediakan dan mekanisme kawalan serta pemantauan pinjaman.

6.8.9 Penyata Kewangan

Keperluan penyediaan dan penyerahan Penyata Kewangan untuk diaudit adalah mengikut Enakmen penubuhan Badan Berkanun Negeri dan Akta Kerajaan Tempatan 171/1976. Akta Badan Berkanun (Akta 240) menghendaki Agensi Negeri mengemukakan Penyata Kewangan kepada Ketua Audit Negara tidak lewat dari 30 Jun setiap tahun. Ini membolehkan Penyata Kewangan dan Laporan Tahunan Agensi Negeri dibentangkan di Dewan Undangan Negeri pada tahun yang sama dan tidak lewat dari 31 Disember setiap tahun. Pekeliling ini bertujuan untuk meningkatkan akauntabiliti dan tadbir urus yang baik di semua Agensi Negeri. Di samping itu, pembentangan awal membolehkan *stakeholders* menilai prestasi Agensi Negeri dengan lebih jelas, lengkap dan relevan.

6.9 TAHAP PENCAPAIAN PENGURUSAN KEWANGAN JABATAN/AGENSI NEGERI

Hasil daripada pengauditan yang telah dijalankan pada tahun 2008 adalah didapati pencapaian pengurusan kewangan di empat Jabatan/Agensi Negeri iaitu Majlis Perbandaran Kota Bharu – BRI, Majlis Agama Islam Dan Adat Istiadat Melayu Kelantan, Perbadanan Kemajuan Iktisad Negeri Kelantan dan Jabatan Veterinar Negeri Kelantan adalah pada tahap baik manakala tujuh Jabatan/Agensi Negeri adalah pada tahap memuaskan. Ini menunjukkan peningkatan pencapaian pengurusan kewangan berbanding pada tahun 2007 di mana kesemua tujuh Jabatan/Agensi Negeri yang diaudit adalah pada tahap memuaskan. Tahap pencapaian pengurusan kewangan Jabatan/Agensi Negeri adalah seperti di **Carta 6.1**.

Carta 6.1
Tahap Pencapaian Pengurusan Kewangan Berdasarkan Indeks Akauntabiliti
Jabatan/Agensi Negeri Pada Tahun 2008

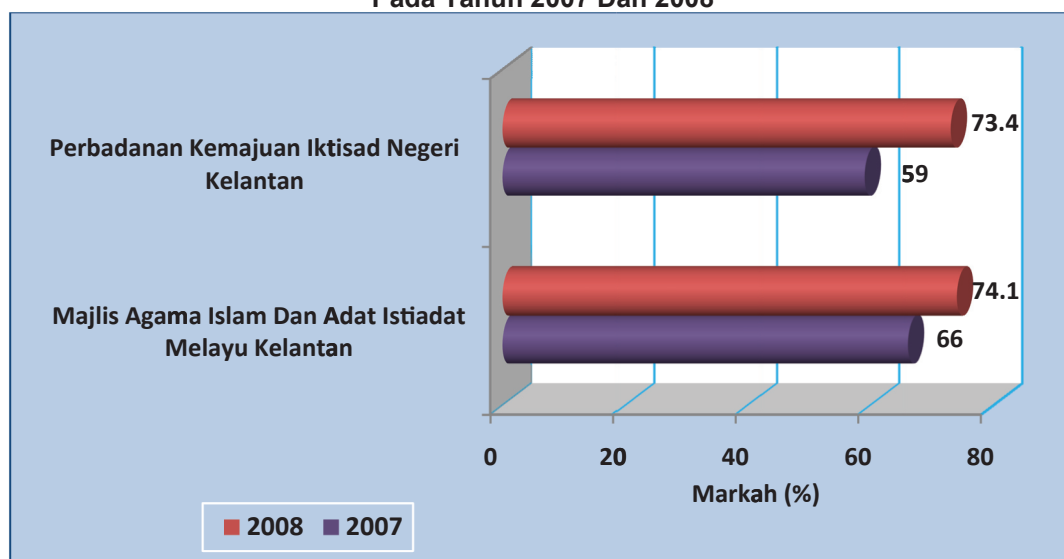
Sumber: Jabatan Audit Negara

Adalah didapati pencapaian pengurusan kewangan Majlis Perbandaran Kota Bharu -BRI, Majlis Agama Islam Dan Adat Istiadat Melayu Kelantan, Perbadanan Kemajuan Iktisad Negeri Kelantan dan Jabatan Veterinar Negeri adalah baik tetapi belum mencapai tahap cemerlang/sangat baik dalam pengurusan kewangan.

Manakala pencapaian pengurusan kewangan Majlis Agama Islam Dan Adat Istiadat Melayu Kelantan dan Perbadanan Kemajuan Iktisad Negeri Kelantan telah menunjukkan peningkatan berbanding pencapaian pada tahun 2007. Penarafan dua Agensi Negeri ini adalah pada tahap baik pada tahun 2008 berbanding tahap memuaskan pada tahun 2007. Ini disebabkan penambahbaikan secara menyeluruh telah dilakukan oleh Majlis Agama

Islam dan Adat Istiadat Melayu Kelantan terhadap Penyata Kewangan, sistem dan prosedur, pengurusan organisasi, penyediaan bajet, kawalan terimaan dan kawalan perbelanjaan. Bagi Perbadanan Kemajuan Iktisad Negeri Kelantan, penambahbaikan telah dilakukan terhadap pengurusan organisasi, penyediaan penyata kewangan serta sistem dan prosedur. Kedudukan tahap pencapaian adalah seperti di **Carta 6.2**.

Carta 6.2
Tahap Pencapaian Pengurusan Kewangan Berdasarkan Indeks Akauntabiliti
Majlis Agama Islam Dan Adat Istiadat Melayu Kelantan
Dan Perbadanan Kemajuan Iktisad Negeri Kelantan
Pada Tahun 2007 Dan 2008

Sumber: Jabatan Audit Negara

Selain itu, pencapaian pengurusan kewangan bagi enam Jabatan Negeri dan Majlis Daerah Dabong adalah memuaskan, tetapi perlu dipertingkatkan lagi dengan mengambil tindakan memperbetulkan kelemahan yang telah dibangkitkan. Bagi Majlis Daerah Dabong, antara kelemahan yang dikenal pasti adalah dari segi kawalan pengurusan seperti sistem dan prosedur tidak dipatuhi serta Jawatankuasa Pengurusan Kewangan dan Akaun yang belum diwujudkan. Dari aspek kawalan terimaan, Majlis Daerah Dabong adalah memuaskan tetapi penambahbaikan perlu dilakukan terhadap kawalan penggunaan dan perekodan borang hasil dan kawalan perakaunan terimaan hasil. Dari segi kawalan pengurusan aset, inventori dan stor pula penarafan pada semua indikator iaitu kawalan umum, penerimaan, pendaftaran, penggunaan, penyimpanan dan pemeriksaan, penyenggaraan dan pelupusan adalah tidak memuaskan. Antara kelemahan yang dikenal pasti juga adalah Jawatankuasa Pengurusan Aset Alih belum ditubuhkan. Pegawai Aset, Pegawai Penerima dan Pegawai Pengangkutan dilantik pada bulan April 2009. Daftar Harta Modal/Inventori didaftarkan dalam buku yang disediakan sendiri oleh Majlis Daerah Dabong. Penggunaan borang KEW.PA-2 dan KEW.PA-3 hendaklah dipatuhi. Buku Log tidak dikemas kini manakala rekod penggunaan Kad Inden tidak diselenggarakan.

6.10 RUMUSAN DAN SYOR AUDIT

Secara umumnya, pencapaian pengurusan kewangan di empat Jabatan/Agensi Negeri yang diaudit adalah baik dan tujuh Jabatan/Agensi Negeri memuaskan. Pencapaiannya perlu dipertingkatkan lagi dengan Pegawai Pengawal/Ketua Jabatan bukan sahaja mengambil tindakan memperbetulkan kelemahan yang telah dibangkitkan oleh pihak Audit, bahkan juga mengambil tindakan *preventive* bagi memastikan kelemahan yang sama tidak berulang. Bagi memantapkan lagi pencapaian pengurusan kewangan, pertimbangan perlu diberi kepada perkara berikut:

- a) Di peringkat Jabatan/Agensi Negeri, Jawatankuasa Pengurusan Kewangan Dan Akaun (JPKA) antara lainnya telah dipertanggungjawabkan untuk membincangkan isu yang dibangkitkan oleh pihak Audit. Bagi membolehkan isu yang dibangkitkan oleh pihak Audit dapat dibincangkan dengan lebih fokus, Pegawai Pengawal hendaklah mewujudkan satu Jawatankuasa Audit yang dipertanggungjawabkan untuk memastikan tindakan *corrective* dan *preventive* diambil. Tindakan *corrective* adalah untuk memastikan kelemahan yang dibangkitkan dapat diperbetulkan. Manakala tindakan *preventive* adalah bagi memastikan kelemahan yang sama tidak berulang. Jawatankuasa Audit hendaklah melaporkan hasil perbincangannya kepada JPKA.
- b) Pegawai Pengawal hendaklah memastikan Jawatankuasa yang telah diwujudkan seperti Jawatankuasa Keutuhan Pengurusan berfungsi dengan berkesan dengan mematuhi Panduan Pengurusan Mesyuarat Dan Urusan Jawatankuasa Kerajaan yang dikeluarkan melalui Pekeliling Kemajuan Pentadbiran Awam Bil. 2 Tahun 1991.
- c) Memandangkan pengauditan terhadap pengurusan kewangan yang dijalankan oleh Jabatan Audit Negara bagi tujuan memberi penarafan adalah terhad kepada beberapa pusat tanggungjawab (PTJ) sahaja, Pegawai Pengawal perlu mengambil inisiatif mendahului Jabatan Audit untuk mengenal pasti kelemahan pengurusan kewangan di PTJ yang lain dan memperbaiki kepada tahap yang terbaik.
- d) Pihak pengurusan agensi perlu memperbanyakkan program latihan/kursus kepada pegawai yang terlibat dalam pengurusan kewangan agar mereka dapat meningkatkan pengetahuan dan kompetensi dalam melaksanakan tugas.
- e) Penglibatan Pegawai Pengawal/Ketua Jabatan perlu dipertingkatkan lagi dengan melibatkan diri secara langsung dalam memperbaiki tahap pengurusan kewangan di agensi masing-masing.
- f) Pihak pengurusan perlu sentiasa mengkaji dan mengemas kini prosedur yang sedia ada seperti manual perakaunan, Manual Prosedur Kerja dan Fail Meja supaya ianya relevan dan *reliable*.
- g) Sentiasa peka terhadap pekeliling terbaru yang dikeluarkan oleh Kerajaan bagi membantu melicinkan lagi proses pengurusan kewangan di Jabatan/Agensi. Pihak Berkuasa Jabatan/Agensi juga perlu segera memberi kebenaran kepada pihak pengurusan untuk mengguna pakai pekeliling atau arahan baru yang dikeluarkan tersebut.

**BAHAGIAN V
PENYERAHAN, PENGESAHAN,
PEMBENTANGAN PENYATA KEWANGAN
DAN PRESTASI KEWANGAN AGENSI
NEGERI**

BAHAGIAN V

PENYERAHAN, PENGESAHAN, PEMBENTANGAN PENYATA KEWANGAN DAN PRESTASI KEWANGAN AGENSI NEGERI

7. PENDAHULUAN

Mengikut Akta Audit 1957, Ketua Audit Negara juga mengaudit Penyata Kewangan Agensi Negeri iaitu Badan Berkanun Negeri, Majlis Agama Islam, Pihak Berkuasa Tempatan dan Kumpulan Wang. Pengauditan ini adalah untuk mengesah dan memastikan ketepatannya serta memberi pendapat sama ada penyata itu menggambarkan kedudukan yang benar dan saksama dengan berpanduan Akta dan Piawaian yang diluluskan.

7.1 PENGAUDITAN PENYATA KEWANGAN

Mengikut Akta Audit 1957, Jabatan Audit Negara menjalankan pengauditan terhadap Penyata Kewangan Agensi Kerajaan Negeri untuk memastikan segala akaun dan rekod kewangan diselenggarakan dengan betul dan tepat. Pada tahun 2008, sejumlah 22 Penyata Kewangan terdiri daripada sembilan Penyata Kewangan Badan Berkanun Negeri, satu Penyata Kewangan Majlis Agama Islam dan 12 Penyata Kewangan Pihak Berkuasa Tempatan bagi tahun berakhir 31 Disember 2007 dan satu Penyata Kewangan Perbadanan Menteri Besar Kelantan bagi tahun berakhir 31 Disember 2006 perlu diaudit oleh Ketua Audit Negara. Penyata Kewangan Majlis Agama Islam Dan Adat Istiadat Melayu Kelantan, Perbadanan Menteri Besar Kelantan dan Majlis Daerah Pasir Puteh telah diaudit sendiri oleh Jabatan Audit Negara, manakala sejumlah 19 lagi Penyata Kewangan tersebut telah diaudit oleh enam firma audit swasta bagi pihak Ketua Audit Negara. Ini adalah disebabkan oleh kekangan sumber manusia dan masa yang dihadapi oleh Jabatan Audit Negara untuk mengaudit kesemua Penyata Kewangan tersebut yang diterima pada masa yang lebih kurang sama. Pelantikan firma audit swasta itu adalah selaras dengan peruntukan Seksyen 7(3) Akta Audit 1957 yang memberi kuasa kepada Ketua Audit Negara melantik pihak yang berkebolehan untuk menjalankan pengauditan bagi pihak beliau.

Pengauditan yang dijalankan oleh firma audit swasta dipantau oleh Jabatan Audit Negara bagi memastikan pengauditan diselesaikan mengikut tempoh dan piawaian yang ditetapkan. Tempoh masa untuk menyiapkan pengauditan adalah mengikut saiz Agensi. Bagi akaun besar, tempoh yang diberikan adalah tiga bulan, akaun sederhana dua bulan dan akaun kecil sebulan. Sekiranya pengauditan tidak dapat disiapkan dalam tempoh masa yang ditetapkan, firma audit swasta dikehendaki memohon perlanjutan tempoh pengauditan secara bertulis kepada Jabatan Audit Negara dengan mengemukakan sebab kelewatan. Sekiranya firma audit swasta gagal mematuhi syarat dalam kontrak atau arahan Jabatan Audit Negara, surat amaran akan dikemukakan dan tindakan boleh diambil untuk menamatkan kontrak firma audit swasta tersebut. Secara keseluruhannya, khidmat yang diberikan oleh firma audit swasta adalah memuaskan.

7.2 KEDUDUKAN PENYERAHAN PENYATA KEWANGAN

Keperluan penyerahan Penyata Kewangan untuk diaudit adalah mengikut Enakmen penubuhan Badan Berkanun Negeri dan Akta Kerajaan Tempatan 1976. Penyerahan Penyata Kewangan oleh Badan Berkanun Negeri dan Pihak Berkuasa Tempatan serta Majlis Agama Islam bagi Negeri Kelantan untuk diaudit adalah memuaskan. Semua Pihak Berkuasa Tempatan dan Badan Berkanun Negeri serta Majlis Agama Islam telah mengemukakan Penyata Kewangan bagi tahun berakhir 31 Disember 2007 kepada Ketua Audit Negara. Semua Penyata Kewangan tersebut telah diaudit dan telah diberikan Sijil Ketua Audit Negara kecuali Yayasan Islam Kelantan bagi tahun berakhir 31 Disember 2007 yang diterima pada Mei 2009 serta sedang diaudit. Bagi Penyata Kewangan tahun berakhir 31 Disember 2008, tujuh Badan Berkanun Negeri dan 12 Pihak Berkuasa Tempatan telah mengemukakan Penyata Kewangan masing-masing setakat 30 Jun 2009. Kedudukan penyerahan dan pengauditan terhadap Penyata Kewangan Badan Berkanun Negeri, Majlis Agama Islam dan Pihak Berkuasa Tempatan adalah seperti di **Jadual 7.1**.

Jadual 7.1
Kedudukan Pengauditan Penyata Kewangan Badan Berkanun Negeri,
Majlis Agama Islam Dan Pihak Berkuasa Tempatan
Sehingga 30 Jun 2009

Badan Berkanun/ Pihak Berkuasa Tempatan		Tahun Penyata Kewangan		
		Telah Disahkan	Sedang Diaudit	Belum Diterima
Badan Berkanun Negeri				
1.	Perbadanan Kemajuan Iktisad Negeri Kelantan	2007	2008	-
2.	Majlis Sukan Negeri Kelantan	2007	2008	-
3.	Yayasan Islam Kelantan	2006	2007 2008	-
4.	Perbadanan Stadium Kelantan	2007	2008	-
5.	Perbadanan Muzium Negeri Kelantan	2007	2008	-
6.	Majlis Agama Islam Dan Adat Istiadat Melayu Kelantan	2007	2008	-
7.	Perbadanan Pembangunan Ladang Rakyat Negeri Kelantan	2007	2008	-
8.	Perbadanan Menteri Besar Kelantan	2006	2007	2008
9.	Yayasan Kelantan Darulnaim	2007	-	2008
10.	Perbadanan Perpustakaan Awam Kelantan	2007	-	2008
Pihak Berkuasa Tempatan				
1.	Majlis Perbandaran Kota Bharu	2007	2008	-
2.	Majlis Daerah Ketereh	2007	2008	-
3.	Majlis Daerah Tumpat	2007	2008	-
4.	Majlis Daerah Pasir Mas	2007	2008	-
5.	Majlis Daerah Bachok	2007	2008	-
6.	Majlis Daerah Machang	2007	2008	-
7.	Majlis Daerah Pasir Puteh	2007	2008	-
8.	Majlis Daerah Tanah Merah	2007	2008	-
9.	Majlis Daerah Kuala Krai	2007	2008	-
10.	Majlis Daerah Dabong	2007	2008	-
11.	Majlis Daerah Jeli	2007	2008	-
12.	Majlis Daerah Gua Musang	2007	2008	-

Sumber : Rekod Jabatan Audit Negara

7.3 PENGESAHAN PENYATA KEWANGAN

Sijil Berteguran yang dikeluarkan oleh Ketua Audit Negara telah menyentuh mengenai perkara berkenaan kelemahan penyelenggaraan rekod perakaunan. Ianya merupakan tanggungjawab utama Akauntan/Pegawai Perakaunan sesebuah Agensi manakala Lembaga Pengarah dan Pengarah secara keseluruhannya bertanggungjawab menentukan rekod berkenaan diselenggarakan dengan lengkap dan teratur. Pihak Audit telah mengeluarkan Sijil Berteguran dan Laporan Ketua Audit Negara terhadap Penyata Kewangan kepada beberapa Badan Berkanun Negeri dan Pihak Berkuasa Tempatan yang tidak menyelenggarakan rekod perakaunan dengan teratur dan mengakaunkan dengan betul beberapa urusan niaga yang matan.

Agensi yang telah diberi teguran kerana tidak menyelenggarakan rekod perakaunan dengan teratur adalah terdiri daripada Perbadanan Perpustakaan Awam Kelantan dan Perbadanan Muzium Negeri Kelantan. Manakala Agensi yang ditegur kerana tidak mengakaunkan dengan betul urusan niaga yang matan adalah Perbadanan Menteri Besar Kelantan, Yayasan Kelantan Darulnaim, Perbadanan Perpustakaan Awam Kelantan, Perbadanan Muzium Negeri Kelantan, Majlis Daerah Tumpat, Majlis Daerah Machang, Majlis Daerah Tanah Merah dan Majlis Daerah Kuala Krai.

Sehingga 30 Jun 2009, sejumlah 20 Penyata Kewangan tahun 2007 iaitu tujuh Penyata Kewangan Badan Berkanun Negeri, satu Majlis Agama Islam dan 12 Pihak Berkuasa Tempatan telah diberikan Sijil Ketua Audit Negara manakala dua Penyata Kewangan masih dalam proses pengauditan. Berdasarkan jumlah tersebut, sebanyak 13 akaun telah diberi Sijil Tanpa Teguran dan tujuh Sijil Berteguran berbanding dengan Penyata Kewangan tahun 2006, di mana sebanyak 13 akaun telah diberi Sijil Tanpa Teguran dan sembilan Sijil Berteguran. Kedudukan jenis sijil yang dikeluarkan oleh Ketua Audit Negara bagi pengauditan Penyata Kewangan Badan Berkanun Negeri, Majlis Agama Islam dan Pihak Berkuasa Tempatan adalah seperti di **Jadual 7.2**.

Jadual 7.2
Kedudukan Jenis Sijil Audit Yang Dikeluarkan Bagi Penyata Kewangan Agensi Negeri
Pada Tahun 2007 Berbanding 2006

Agensi		Jenis Sijil (Tahun Kewangan)	
		2006	2007
Badan Berkanun Negeri/Majlis Agama Islam			
1.	Perbadanan Menteri Besar Kelantan	Berteguran	*
2.	Yayasan Kelantan Darulnaim	Berteguran	Berteguran
3.	Perbadanan Perpustakaan Awam Kelantan	Tanpa Teguran	Berteguran
4.	Perbadanan Muzium Negeri Kelantan	Berteguran	Berteguran
5.	Perbadanan Kemajuan Iktisad Negeri Kelantan	Tanpa Teguran	Tanpa Teguran
6.	Perbadanan Stadium Kelantan	Tanpa Teguran	Tanpa Teguran
7.	Perbadanan Pembangunan Ladang Rakyat Negeri Kelantan	Berteguran	Tanpa Teguran
8.	Majlis Sukan Negeri Kelantan	Tanpa Teguran	Tanpa Teguran
9.	Majlis Agama Islam Dan Adat Istiadat Melayu Kelantan	Tanpa Teguran	Tanpa Teguran
10.	Yayasan Islam Kelantan	Berteguran	*
Pihak Berkuasa Tempatan			
1.	Majlis Daerah Machang	Tanpa Teguran	Berteguran
2.	Majlis Daerah Tumpat	Berteguran	Berteguran
3.	Majlis Daerah Tanah Merah	Berteguran	Berteguran
4.	Majlis Daerah Kuala Krai	Berteguran	Berteguran
5.	Majlis Perbandaran Kota Bharu-BRI	Tanpa Teguran	Tanpa Teguran
6.	Majlis Daerah Ketereh	Tanpa Teguran	Tanpa Teguran
7.	Majlis Daerah Bachok	Tanpa Teguran	Tanpa Teguran
8.	Majlis Daerah Pasir Puteh	Tanpa Teguran	Tanpa Teguran
9.	Majlis Daerah Gua Musang	Tanpa Teguran	Tanpa Teguran
10.	Majlis Daerah Pasir Mas	Berteguran	Tanpa Teguran
11.	Majlis Daerah Dabong	Tanpa Teguran	Tanpa Teguran
12.	Majlis Daerah Jeli	Tanpa Teguran	Tanpa Teguran

Sumber : Rekod Jabatan Audit Negara

Nota: * Penyata Kewangan sedang dalam proses pengauditan

7.4 PEMBENTANGAN PENYATA KEWANGAN

Akta Badan Berkanun 1980 dan Enakmen penubuhan Badan Berkanun Negeri telah menetapkan bahawa Penyata Kewangan Agensi yang telah diaudit berserta pendapat Ketua Audit Negara hendaklah dibentangkan di Dewan Undangan Negeri. Manakala bagi Pihak Berkuasa Tempatan, Akta Kerajaan Tempatan 1976 menghendaki satu salinan Penyata Kewangan dan pendapat yang dikeluarkan oleh Ketua Audit Negara dikemukakan kepada Pihak Berkuasa Negeri dan seterusnya dibentangkan di Dewan Undangan Negeri. Sehingga kini semua Penyata Kewangan berserta Sijil Ketua Audit Negara telah dibentang di Dewan Undangan Negeri.

7.5 PRESTASI KEWANGAN

7.5.1 Badan Berkanun Negeri

Secara keseluruhannya, analisis Audit terhadap Penyata Pendapatan Badan Berkanun Negeri bagi tahun kewangan 2007 mendapati empat Agensi telah mencatatkan surplus berbanding empat Agensi lain yang telah mencatatkan defisit. Empat Agensi yang mencatatkan surplus sejumlah antara RM0.12 juta hingga RM40.91 juta dengan Perbadanan Kemajuan Iktisad Negeri Kelantan mencatatkan surplus terbesar bagi tahun kewangan 2007.

Analisis Audit terhadap Lembaran Imbangan bagi tahun kewangan 2007 Badan Berkanun Negeri pula mendapati Perbadanan Kemajuan Iktisad Negeri Kelantan, Majlis Agama Islam Dan Adat Istiadat Melayu Kelantan dan Yayasan Kelantan Darulnaim telah mencatatkan nilai harta bersih semasa yang tinggi iaitu masing-masing berjumlah RM124.87 juta, RM24.88 juta dan RM23.76 juta. Bagaimanapun, Perbadanan Stadium Kelantan telah mencatatkan liabiliti semasa bersih berjumlah RM0.66 juta. Kedudukan prestasi kewangan Badan Berkanun Negeri adalah seperti di **Jadual 7.3**.

Jadual 7.3
Prestasi Kewangan Badan Berkanun Negeri Dan Majlis Agama Islam
Bagi Tahun Berakhir 31 Disember 2007

Bil.	Badan Berkanun Negeri	Penyata Pendapatan Berakhir 31 Disember 2007			Lembaran Imbangan Pada 31 Disember 2007		
		Pendapatan (RM Juta)	Perbelanjaan (RM Juta)	Surplus/ (Defisit) (RM Juta)	Aset Semasa (RM Juta)	Liabiliti Semasa (RM Juta)	Aset/ (Liabiliti) Semasa Bersih (RM Juta)
1.	Perbadanan Kemajuan Iktisad Negeri Kelantan	254.84	213.93	40.91	296.15	171.28	124.87
2.	Majlis Agama Islam Dan Adat Istiadat Melayu Kelantan	56.14	44.60	11.54	29.57	4.69	24.88
3.	Yayasan Kelantan Darulnaim	13.99	11.35	2.64	37.31	13.55	23.76
4.	Perbadanan Pembangunan Ladang Rakyat Negeri Kelantan	0.94	0.82	0.12	8.92	0.01	8.91
5.	Perbadanan Muzium Negeri Kelantan	1.69	1.80	(0.11)	1.29	0.13	1.16
6.	Majlis Sukan Negeri Kelantan	3.69	4.00	(0.31)	0.26	0.02	0.24
7.	Perbadanan Perpustakaan Awam Kelantan	1.85	2.22	(0.37)	0.24	0.12	0.12
8.	Perbadanan Stadium Kelantan	0.63	0.69	(0.06)	1.49	2.15	(0.66)

Sumber: Penyata Kewangan Badan Berkanun Negeri Tahun 2007

7.5.2 Pihak Berkuasa Tempatan

Analisis Audit terhadap Penyata Pendapatan Pihak Berkuasa Tempatan (PBT) bagi tahun berakhir 2007 mendapati sebanyak sembilan PBT mencatatkan surplus manakala tiga PBT lagi mengalami defisit. Daripada sembilan PBT yang mencatatkan surplus, adalah didapati Majlis Daerah Tumpat mencatatkan surplus yang tertinggi berjumlah RM2.30 juta. Manakala Majlis Daerah Jeli pula memperoleh surplus yang terendah iaitu berjumlah RM0.09 juta. Daripada tiga PBT yang mengalami defisit pula, Majlis Perbandaran Kota Bharu-BRI mengalami defisit yang paling tinggi berbanding PBT lain bagi tahun 2007 iaitu berjumlah RM4.14 juta.

Manakala analisis Audit terhadap Lembaran Imbangan PBT mendapati sejumlah 12 PBT mempunyai nilai aset semasa bersih dari RM0.96 juta hingga RM6.99 juta. Majlis Daerah Ketereh mempunyai nilai aset semasa bersih tertinggi iaitu berjumlah RM6.99 juta manakala Majlis Daerah Kuala Krai mencatatkan nilai aset semasa bersih yang terendah iaitu RM0.96 juta berbanding PBT yang lain. Kedudukan Prestasi kewangan PBT adalah seperti di **Jadual 7.4**.

Jadual 7.4
Prestasi Kewangan Pihak Berkuasa Tempatan
Bagi Tahun Berakhir 31 Disember 2007

Bil.	Pihak Berkuasa Tempatan	Penyata Pendapatan Berakhir 31 Disember 2007			Lembaran Imbangan Pada 31 Disember 2007		
		Pendapatan (RM Juta)	Perbelanjaan (RM Juta)	Surplus/ (Defisit) (RM Juta)	Aset Semasa (RM Juta)	Liabiliti Semasa (RM Juta)	Aset/ Liabiliti Semasa Bersih (RM Juta)
1.	Majlis Daerah Ketereh	8.44	7.50	0.94	7.29	0.30	6.99
2.	Majlis Daerah Machang	5.06	3.86	1.20	6.00	0.65	5.35
3.	Majlis Daerah Tumpat	9.91	7.61	2.30	8.21	3.16	5.05
4.	Majlis Daerah Tanah Merah	5.71	4.97	0.74	5.81	1.45	4.36
5.	Majlis Daerah Pasir Mas	8.06	7.12	0.94	8.76	4.99	3.77
6.	Majlis Daerah Bachok	3.98	3.75	0.23	5.27	1.52	3.75
7.	Majlis Daerah Gua Musang	6.09	4.82	1.27	4.72	1.08	3.64
8.	Majlis Perbandaran Kota Bharu-BRI	42.65	46.79	(4.14)	29.50	26.72	2.78
9.	Majlis Daerah Jeli	1.86	1.77	0.09	2.88	0.77	2.11
10.	Majlis Daerah Pasir Puteh	5.09	4.68	0.41	3.64	1.71	1.93
11.	Majlis Daerah Dabong	1.52	1.88	(0.36)	1.68	0.18	1.50
12.	Majlis Daerah Kuala Krai	4.10	4.35	(0.25)	3.69	2.73	0.96

Sumber: Penyata Kewangan Pihak Berkuasa Tempatan Tahun 2007

7.5.3 Analisis Tunggakan Cukai Taksiran

Hasil daripada cukai taksiran merupakan penyumbang utama kepada pendapatan PBT. Bagaimanapun, cukai taksiran tidak dapat dikutip sepenuhnya dan tertunggak sejak beberapa tahun. Sehingga akhir tahun 2007, keseluruhan tunggakan cukai taksiran bagi 12 PBT berjumlah RM39.35 juta iaitu peningkatan sejumlah RM0.5 juta berbanding dengan tunggakan setakat akhir tahun 2006 yang berjumlah RM38.85 juta. Dari segi *trend* jumlah tunggakan cukai taksiran sepanjang tempoh empat tahun bermula dari tahun 2004 hingga 2007 menunjukkan peningkatan, masing-masing mencatatkan jumlah tunggakan cukai taksiran berjumlah RM34.65 juta, RM38.13 juta, RM38.85 juta dan RM39.35 juta. Selain itu, Majlis Perbandaran Kota Bharu-BRI mencatatkan jumlah tunggakan yang tertinggi sepanjang tempoh tahun 2004 hingga 2007. Tunggakan cukai taksiran bagi semua PBT bagi tempoh 4 tahun adalah seperti di **Jadual 7.5**.

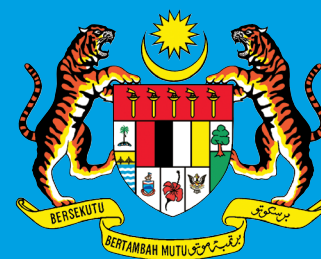
Jadual 7.5
Analisis Tunggakan Cukai Taksiran Dari
Tahun 2004 Hingga 2007

Bil.	Pihak Berkuasa Tempatan	Tunggakan Cukai Taksiran (RM Juta)			
		Tahun 2004	Tahun 2005	Tahun 2006	Tahun 2007
1.	Majlis Perbandaran Kota Bharu-BRI	19.97	22.42	21.83	21.55
2.	Majlis Daerah Machang	2.56	2.85	3.16	3.48
3.	Majlis Daerah Tanah Merah	2.77	2.99	3.21	3.40
4.	Majlis Daerah Pasir Mas	2.31	2.44	2.50	2.45
5.	Majlis Daerah Bachok	1.76	1.89	2.21	2.21
6.	Majlis Daerah Tumpat	1.92	2.01	2.18	2.19
7.	Majlis Daerah Kuala Krai	1.35	1.43	1.46	1.52
8.	Majlis Daerah Pasir Puteh	0.83	0.90	0.99	1.16
9.	Majlis Daerah Ketereh	0.54	0.58	0.59	0.60
10.	Majlis Daerah Gua Musang	0.50	0.47	0.55	0.59
11.	Majlis Daerah Dabong	0.08	0.09	0.12	0.14
12.	Majlis Daerah Jeli	0.06	0.06	0.05	0.06
Jumlah		34.65	38.13	38.85	39.35

Sumber: Penyata Kewangan Pihak Berkuasa Tempatan

7.6 RUMUSAN DAN SYOR AUDIT

Secara keseluruhannya, prestasi penyerahan Penyata Kewangan Badan Berkanun Negeri, Majlis Agama Islam Dan Adat Istiadat Melayu Kelantan dan Pihak Berkuasa Tempatan bagi tahun 2007 dan 2008 adalah memuaskan. Hanya tiga Penyata Kewangan Badan Berkanun Negeri tahun 2008 yang belum diserahkan. Sijil Berteguran bagi tujuh Penyata Kewangan tahun 2007 telah dikeluarkan berbanding sembilan Sijil Berteguran bagi Penyata Kewangan tahun 2006. Agensi yang mendapat Sijil Berteguran hendaklah mengambil tindakan yang sewajarnya untuk memastikan rekod perakaunan diselenggarakan dengan lengkap dan kemas kini serta memberi latihan/kursus kepada pegawai yang terlibat dalam penyediaan Penyata Kewangan dan standard perakaunan.

**BAHAGIAN VI
PEMBENTANGAN
LAPORAN KETUA AUDIT NEGARA
DAN MESYUARAT JAWATANKUASA
KIRA-KIRA WANG AWAM NEGERI**

BAHAGIAN VI
PEMBENTANGAN LAPORAN KETUA AUDIT NEGARA DAN MESYUARAT
JAWATANKUASA KIRA-KIRA WANG AWAM NEGERI

8. PEMBENTANGAN LAPORAN KETUA AUDIT NEGARA MENGENAI PENYATA KEWANGAN

Mengikut Seksyen 16(2) Akta Acara Kewangan 1957, Laporan Ketua Audit Negara hendaklah dibentangkan dalam Dewan Undangan Negeri. Laporan Ketua Audit Negara Tahun 2007 mengenai Penyata Kewangan Kerajaan Negeri telah pun dibentangkan di Dewan Undangan Negeri pada 20 November 2008.

9. MESYUARAT JAWATANKUASA KIRA-KIRA WANG AWAM NEGERI

Jawatankuasa Kira-kira Wang Awam Negeri Kelantan (Jawatankuasa) telah selesai memeriksa Laporan Ketua Audit Negara bagi tahun 2006. Laporan Jawatankuasa terhadap Laporan Ketua Audit Negara bagi tahun 2006 belum dibentang di Dewan Undangan Negeri. Sepanjang tahun 2008, Jawatankuasa telah bersidang sebanyak lima kali bagi membincangkan Laporan Ketua Audit Negara bagi tahun 2006. Selain itu, Jawatankuasa juga telah memanggil beberapa Jabatan yang berkaitan bagi mendapatkan taklimat selaras dengan peranan Jawatankuasa untuk memastikan wujudnya Akauntabiliti Awam. Jawatankuasa hendaklah lebih kerap bermesyuarat untuk membincangkan Laporan Ketua Audit Negara dan membuat lawatan ke tapak projek dan anak syarikat Kerajaan Negeri, mengkaji isu lama Laporan Ketua Audit Negara yang belum selesai dan memastikan syor Jawatankuasa diambil tindakan oleh Ketua Jabatan/Agensi Kerajaan Negeri. Perkara yang dibincangkan oleh Jawatankuasa semasa mesyuaratnya sepanjang tahun 2008 adalah seperti di **Jadual 9.1**.

Jadual 9.1
Mesyuarat Jawatankuasa Kira-Kira Wang Awam Negeri
Sepanjang Tahun 2008

Tarikh	Perkara	Jabatan/Agensi
30.07.2008	i. Meneliti, membincang dan menerima syor Jawatankuasa hasil daripada pemeriksaan ke atas pengurusan Jabatan Pengairan Dan Saliran Kelantan. ii. Mengadakan perbincangan dan pemilihan perenggan Laporan Ketua Audit Negara Tahun 2006.	
21.08.2008	i. Mengadakan pemeriksaan dan mendapatkan keterangan terhadap Skop Pengurusan Kewangan, Majlis Daerah Ketereh.	Majlis Daerah Ketereh
22.09.2008	i. Meneliti, membincang dan menerima syor Jawatankuasa hasil daripada pemeriksaan ke atas Skop Pengurusan Kewangan Majlis Daerah Ketereh. ii. Mengadakan pemeriksaan dan mendapatkan keterangan terhadap Skop Pengurusan Kewangan, Pejabat Tanah Dan Jajahan Kuala Krai.	Pejabat Tanah Dan Jajahan Kuala Krai
13.11.2008	i. Meneliti, membincang dan menerima syor Jawatankuasa hasil daripada pemeriksaan ke atas Pengurusan Kewangan Pejabat Tanah Dan Jajahan Kuala Krai. ii. Mengadakan pemeriksaan dan mendapatkan keterangan terhadap Projek Usahasama Majlis Daerah Tumpat. iii. Membincang mengenai isu pemindahan pasir pantai di Kuala Sungai Melawi, Bachok.	Majlis Daerah Tumpat Pejabat Tanah Dan Jajahan Bachok
17.12.2008	i. Meneliti, membincangkan dan menerima syor Jawatankuasa hasil daripada pemeriksaan terhadap Pengurusan Kewangan Pejabat Tanah Dan Jajahan Kuala Krai dan Projek Usahasama Majlis Daerah Tumpat. ii. Mengadakan pemeriksaan dan mendapatkan keterangan terhadap Skop Pengurusan Projek Ladang Hutan, Jabatan Perhutanan Negeri Kelantan.	Jabatan Perhutanan Kelantan

PENUTUP

PENUTUP

Pelaksanaan Indeks Akauntabiliti Pengurusan Kewangan yang dilaksanakan buat kali kedua pada tahun 2008 telah menunjukkan pencapaian Pengurusan Kewangan Jabatan/Agensi Negeri yang memerlukan tindakan penambahbaikan bagi mengatasi kelemahan yang dibangkitkan.

Kelemahan dalam Pengurusan Kewangan yang dilaporkan dalam laporan ini menggambarkan bahawa tahap akauntabiliti pengurusan wang awam masih perlu dipertingkatkan. Langkah pembetulan perlu diambil bagi memastikan wujudnya akauntabiliti dan integriti dalam pengurusan kewangan.

Antara faktor utama yang menyebabkan wujudnya kelemahan Pengurusan Kewangan adalah ketiadaan penyeliaan yang rapi dan latihan yang bersesuaian tidak diberi kepada pegawai. Oleh itu, adalah disyorkan Pegawai Pengawal yang terlibat mematuhi standard perakaunan dan prosedur kewangan, menyelia kerja yang dilaksanakan oleh pegawai, menyediakan prosedur kerja yang lengkap dan mengadakan program latihan/kursus yang berterusan kepada pegawai yang terlibat dalam pengurusan kewangan agar mereka dapat meningkatkan pengetahuan dan kompetensi dalam melaksanakan tugas.

Memandangkan pengauditan yang dijalankan oleh Jabatan Audit Negara adalah berdasarkan pensampelan dan skop tertentu, Pegawai Pengawal dan Ketua-Ketua Jabatan/Agensi yang terlibat juga perlu mengaturkan supaya pemeriksaan secara menyeluruh dijalankan untuk menentukan sama ada kelemahan yang sama juga berlaku di bahagian lain yang tidak diaudit dan seterusnya mengambil tindakan pembetulan.

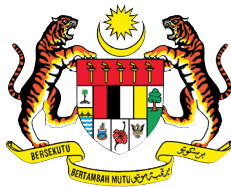
JABATAN AUDIT NEGARA

Putrajaya

21 Julai 2009

LAMPIRAN

**SIJIL KETUA AUDIT NEGARA
MENGENAI PENYATA KEWANGAN
KERAJAAN NEGERI KELANTAN
BAGI TAHUN BERAKHIR 31 DISEMBER 2008**

Penyata Kewangan Kerajaan Negeri Kelantan bagi tahun berakhir 31 Disember 2008 telah diaudit atas arahan saya selaras dengan Akta Audit 1957. Pihak pengurusan Kerajaan Negeri adalah bertanggungjawab terhadap Penyata Kewangan ini dan tanggungjawab saya adalah mengaudit dan memberi pendapat terhadap Penyata Kewangan tersebut. Pengauditan telah dilaksanakan dengan berpandukan piawaian pengauditan yang diluluskan.

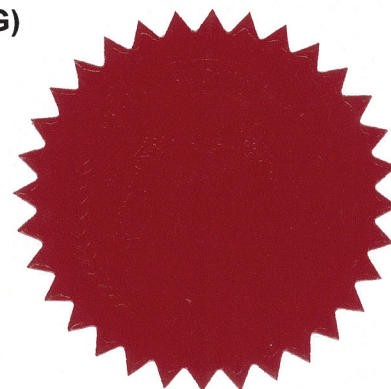
Pada pendapat saya, Penyata Kewangan ini memberi gambaran yang benar dan saksama mengenai kedudukan kewangan Kerajaan Negeri Kelantan pada 31 Disember 2008; hasil operasi serta aliran tunai bagi tahun tersebut berdasarkan piawaian perakaunan yang diluluskan. Rekod perakaunannya telah diselenggarakan dengan teratur dan kemas kini.

(TAN SRI DATO' SETIA HAJI AMBRIN BIN BUANG)

~~Ketua Audit Negara~~
Malaysia.

Putrajaya

7 Julai 2009

Lembaran Imbangan seperti pada 31 Disember 2008

Penyata	Nota	2008 RM	2007 RM
WANG AWAM			
A WANG TUNAI	8	2,148,349.08	7,778,298.94
B PELABURAN	8	25,431,320.00	29,331,300.00
		<u>27,579,669.08</u>	<u>37,109,598.94</u>
DIPEGANG BAGI :			
KUMPULAN WANG DISATUKAN			
C AKAUN HASIL DISATUKAN	9-11	(418,653,970.49)	(326,337,235.31)
D AKAUN PINJAMAN DISATUKAN	12	0.00	0.00
E AKAUN AMANAH DISATUKAN	13-17	446,233,639.57	363,446,834.25
		<u>27,579,669.08</u>	<u>37,109,598.94</u>

Lembaran Imbangan ini hendaklah dibaca bersama dengan penyata dan nota yang dilampirkan.

(DATO' HAJI SHKORI BIN MOHAMED)
Pegawai Kewangan Negeri Kelantan

22 April 2009

(YUSOF ZAKI BIN HAJI ISMAIL)
Bendahari Negeri Kelantan

22 April 2009

**PENYATA PENERIMAAN DAN PEMBAYARAN WANG TUNAI
SEPERTI PADA 31 DISEMBER 2008**

TERIMAAN	RM	RM
<u>HASIL</u>		
HASIL CUKAI	66,821,513	
HASIL BUKAN CUKAI	136,316,679	
TERIMAAN BUKAN HASIL	72,916,857	
		276,055,049
<u>KUMPULANWANG PEMBANGUNAN</u>		
PEMBERIAN PERTAMBAHAN HASIL BAHAGIAN II	20,905,794	
PEMBERIAN TAHAP EKONOMI, INFRASTRUKTUR DAN KESEJAHTERAAN RAKYAT	28,597,000	
PINJAMAN BEKALAN AIR	28,830,945	
		78,333,739
<u>LAIN-LAIN</u>		
AMANAH		136,388,114
JUMLAH TERIMAAN		490,776,902
BAYARAN		
<u>PERBELANJAAN MENGURUS</u>		
EMOLUMEN	128,230,243	
PERKHIDMATAN DAN BEKALAN	73,422,654	
ASET	13,228,376	
PEMBERIAN DAN KENAAN BAYARAN TETAP	151,807,473	
LAIN-LAIN PERBELANJAAN	1,683,040	
		368,371,784
<u>PEMBANGUNAN</u>		
LANGSUNG	99,204,123	
PINJAMAN	28,830,945	
		128,035,068
JUMLAH BAYARAN		496,406,852
TAMBAHAN / (KURANGAN) WANG TUNAI		(5,629,950)
WANG TUNAI PADA 01 JANUARI 2008		7,778,299
WANG TUNAI PADA 31 DISEMBER 2008		2,148,349

**Penyata Akaun Memorandum
seperti pada 31 Disember 2008**

Penyata	Nota	2008 RM	2007 RM
F ASET			
1 PINJAMAN BOLEH DITUNTUT	18	634,345,392.43	617,377,512.42
2 PELABURAN		118,104,870.42	107,697,149.00
3 TUNGGAKAN HASIL		67,039,343.42	65,594,620.69
		<u>819,489,606.27</u>	<u>790,669,282.11</u>
G TANGGUGAN			
1 HUTANG AWAM	19	<u>980,968,268.09</u>	<u>958,668,324.32</u>

Penyata Akaun Memorandum ini hendaklah dibaca bersama dengan penyata dan nota yang dilampirkan.

(DATU HAJI SHKORI BIN MOHAMED)
Pegawai Kewangan Negeri Kelantan

22 April 2009

(YUSOF ZAKI BIN HAJI ISMAIL)
Bendahari Negeri Kelantan

22 April 2009

C
Penyata Akaun Hasil Disatukan
seperti pada 31 Disember 2008

Perihal	2008			2007	
	Belanjawan	Sebenar		Sebenar	
	RM	RM	% Belanjawan	RM	% Belanjawan
BAKI PADA 1 JANUARI		(326,337,235.31)		(332,565,662.05)	
I HASIL					
Hasil Cukai	74,251,344.00	66,821,513.18	89.99	63,625,047.81	100.13
Hasil Bukan Cukai	227,849,930.00	136,316,678.82	59.83	231,457,315.01	102.09
Terimaan Bukan Hasil	98,903,670.00	72,916,857.15	73.73	147,763,707.43	99.38
Jumlah Hasil	401,004,944.00	276,055,049.15	68.84	442,846,070.25	100.89
II PERBELANJAAN MENGURUS					
Emolumen	150,582,805.81	128,230,243.06	85.16	106,960,217.79	93.71
Perkhidmatan Dan Bekalan	74,824,002.15	73,422,653.52	98.13	74,291,781.42	91.70
Aset	15,033,366.00	13,228,375.52	87.99	36,452,980.68	89.30
Pemberian Dan Kenaan Bayaran Tetap	228,613,302.99	151,807,472.66	66.40	217,571,484.37	87.34
Perbelanjaan Lain	1,729,600.00	1,683,039.57	97.31	1,341,179.25	44.45
Jumlah Perbelanjaan Mengurus	470,783,076.95	368,371,784.33	78.25	436,617,643.51	89.45
Lebihan /(Defisit) Bagi Tahun (I - II)	(69,778,132.95)	(92,316,735.18)		6,228,426.74	
BAKI PADA 31 DISEMBER		(418,653,970.49)		(326,337,235.31)	

Butir Lanjut : Penyata C1 dan C2

Nota Kepada Akaun Awam Negeri Kelantan bagi tahun berakhir 31 Disember 2008
(Nota ini merupakan sebahagian daripada Akaun Awam Negeri Kelantan dan perlu dibaca bersama dengannya)

DASAR DAN KAEDAH PERAKAUNAN YANG PENTING

1. Kerajaan Negeri Kelantan Darulnaim Sebagai Entiti Perakaunan

Sebagai entiti perakaunan, Kerajaan Negeri Kelantan Darulnaim adalah termasuk semua Jabatan Kerajaan Negeri Kelantan Darulnaim tetapi tidak termasuk Badan-badan Berkanun, Pihak Berkuasa Tempatan Dan Syarikat Milik Kerajaan.

2. Kumpulanwang Negeri Disatukan

Mengikut kehendak Akta Acara Kewangan 1957 (Disemak 1972), tiga akaun berasingan diselenggarakan di bawah Kumpulanwang Negeri Disatukan iaitu :-

- 2.1. Akaun Hasil Disatukan, yang ke dalamnya hasil Kerajaan dibayar dan darinya perbelanjaan mengurus dilakukan;
- 2.2. Akaun Amanah Disatukan, yang di bawahnya segala terimaan dan bayaran Kumpulanwang Amanah Kerajaan dan wang yang diterima oleh Kerajaan untuk maksud tertentu diakaunkan;
- 2.3. Akaun Pinjaman Disatukan, yang mengakaunkan semua penerimaan pinjaman dan pembayaran dibuat termasuk kepada Badan-Badan Berkanun dan Pihak Berkuasa Kerajaan Tempatan serta Syarikat Milik Kerajaan.

3. Akaun Memorandum

Akaun Memorandum mengakaunkan aset dan tanggungan Kerajaan yang bukan merupakan sebahagian dari baki Kumpulanwang Disatukan. Ia tidak disertakan dalam Lembaran Imbangan tetapi disertakan berasingan dalam Penyata Akaun Memorandum. Penyata Akaun Memorandum yang dilaporkan dalam Akaun Awam Negeri Kelantan terdiri dari penyata yang berkaitan dengan aset seperti Pinjaman Boleh Dituntut (Penyata F1), Pelaburan (Penyata F2) dan Tunggakan Hasil (Penyata F3) serta penyata yang berkaitan dengan tanggungan seperti Hutang Awam (Penyata G1).

Nota Kepada Akaun Awam Negeri Kelantan bagi tahun berakhir 31 Disember 2008

4. Konsep Asas

Dasar perakaunan Kerajaan Negeri adalah berasaskan kepada dua konsep seperti terkandung dalam Perlembagaan Persekutuan iaitu :-

- 4.1. Konsep Kumpulanwang Negeri Disatukan yang berpunca dari keperluan bahawa segala hasil dan wang yang didapatkan atau diterima, kecuali zakat, fitrah, baitulmal atau hasil Agama Islam yang seumpamanya dibayar-masuk ke dalam kumpulanwang yang dinamakan Kumpulanwang Negeri Disatukan (Fasal 97); dan
- 4.2. Konsep bahawa tiada wang, kecuali perbelanjaan tanggungan tertentu boleh dikeluarkan dari Kumpulanwang Negeri Disatukan melainkan diperuntukan atau dibenarkan dengan cara lain oleh Dewan Undangan Negeri (Fasal 104).

5. Dasar Perakaunan

Dasar urusaniaga Kerajaan diakaunkan mengikut asas tunai, iaitu berasaskan terimaan dan bayaran, dengan ubahsuaian dalam Akaun Kena Bayar bagi membenarkan bayaran dibuat dalam bulan Januari bagi bekalan dan perkhidmatan yang diterima sehingga 31 Disember tahun sebelumnya untuk dikenakan kepada akaun itu.

6. Tahun Kewangan

Tahun Kewangan ditetapkan oleh Akta Acara Kewangan 1957 (Disemak 1972) sebagai suatu tempoh dua belas bulan yang berakhir pada 31 Disember setiap tahun.

7. Aset Dan Tanggungan

- 7.1. Aset tetap dikenakan kepada perbelanjaan pada masa ianya dibeli atau di bina. Tuntutan kewangan oleh Kerajaan seperti hasil terakru dan pinjaman boleh dituntut tidak dilaporkan di dalam Lembaran Imbangan. Bagaimanapun, Pinjaman Boleh Dituntut (Penyata F1) dan penyata terhadap Tunggakan Hasil (Penyata F3) disertakan dalam Akaun Memorandum.
- 7.2. Tuntutan kewangan atas Kerajaan yang belum diselesaikan pada penutup tahun tidak dilaporkan dalam Lembaran Imbangan. Bagaimanapun, penyata mengenai hutang awam berkaitan dengan pinjaman yang diambil oleh Kerajaan (Penyata G1) dilaporkan dalam Akaun Memorandum.

Nota Kepada Akaun Awam Negeri Kelantan bagi tahun berakhir 31 Disember 2008

ASET

8. Wang Tunai Dan Pelaburan

Wang Tunai (Penyata A) dan Pelaburan (Penyata B) yang dilaporkan dalam Lembaran Imbangan terdiri dari lebih terkumpul bagi ketiga-tiga akaun Kumpulanwang Disatukan. Bagaimanapun, pelaburan yang telah dikenakan kepada perbelanjaan mengurus tidak dilaporkan dalam Lembaran Imbangan tetapi dalam Penyata Akaun Memorandum (Penyata F2).

AKAUN HASIL DISATUKAN

9. Hasil

Kutipan hasil diakaunkan mengikut asas tunai. Hasil yang patut diterima tetapi belum sebenarnya diterima dalam tahun kewangan tidak dimasukkan-akaunkan. Bayaran balik hasil yang dilakukan mengikut mana-mana undang-undang dikenakan sebagai perbelanjaan.

10. Perbelanjaan

Semua kenaan kepada peruntukan Bajet bagi barang-barang dan perkhidmatan serta bayaran pindahan seperti caruman kepada Kumpulanwang Pembangunan serta wang yang diuntukkan kepada Pihak Berkuasa Kerajaan Tempatan dan Badan-badan Berkanun melalui pemberian atau pinjaman dianggap sebagai perbelanjaan. Terimaan balik bayaran lebih yang dilakukan dalam tahun kewangan yang sama dikreditkan kepada butir perbelanjaan dari mana bayaran asalnya dibuat, manakala yang berkaitan dengan perbelanjaan tahun-tahun lepas dikreditkan kepada akaun hasil.

11. Perbelanjaan Tanggungan

Perbelanjaan tanggungan terdiri dari perbelanjaan yang wajib dikenakan ke atas Kumpulanwang Disatukan mengikut mana-mana undang-undang Negeri. Ia termasuklah pencen, ganjaran, pampasan dan perbelanjaan bayaran balik hutang. Walaupun peruntukan bagi menampung perbelanjaan tanggungan disertakan dalam anggaran yang dikemukakan di Dewan Undangan Negeri, ianya tidak dibahaskan.

Nota Kepada Akaun Awam Negeri Kelantan bagi tahun berakhir 31 Disember 2008

AKAUN PINJAMAN DISATUKAN

12. Akaun Pinjaman

Akaun Pinjaman menunjukkan jumlah pinjaman yang diterima oleh Kerajaan Negeri daripada Kerajaan Persekutuan di bawah kuasa undang-undang Negeri. Perbelanjaan daripada akaun ini adalah terdiri daripada bayaran balik atau pinjaman balik kepada Pihak Berkuasa Tempatan, Badan-badan Berkanun dan Syarikat Milik Kerajaan Negeri serta pindahan Kumpulanwang Pembangunan untuk tujuan perbelanjaan pembangunan.

AKAUN AMANAH DISATUKAN

13. Kumpulanwang Pembangunan

Kumpulanwang Pembangunan, yang ditubuhkan mengikut Akta Kumpulanwang Pembangunan 1966, diakaunkan dalam Akaun Amanah. Terimaan kumpulanwang ini adalah terdiri daripada Pemberian Kerajaan Persekutuan iaitu Pemberian Pertambahan Hasil dan Pemberian Berdasarkan Tahap Pembangunan Ekonomi, Infrastruktur Dan Kesejahteraan Hidup, pinjaman yang diberi oleh Kerajaan Persekutuan untuk maksud pembangunan, caruman daripada akaun hasil dan pemberian balik (imbuhan) oleh Kerajaan Persekutuan bagi projek-projek pembangunan. Wang dalam kumpulanwang ini hanya boleh dibelanjakan untuk maksud-maksud seperti yang ditentukan dalam Akta Kumpulanwang Pembangunan.

14. Kumpulanwang Amanah Kerajaan

Kumpulanwang Amanah Kerajaan ditubuhkan melalui satu enakmen yang diluluskan oleh Dewan Undangan Negeri, iaitu mengikut Seksyen 10, Akta Acara Kewangan 1957. Penubuhan Kumpulanwang Amanah Kerajaan adalah untuk membolehkan Kerajaan menyalurkan peruntukan ke satu tabung untuk sesuatu tujuan. Kumpulanwang Amanah Kerajaan juga boleh dikreditkan dengan sumbangan daripada orang ramai dan pihak lain.

15. Akaun Kena Bayar

Baki Akaun Kena Bayar merupakan jumlah terhutang kepada pembekal barang-barang dan perkhidmatan yang diperolehi oleh Kerajaan yang bayarannya dibuat dalam bulan Januari tahun berikutnya.

Nota Kepada Akaun Awam Negeri Kelantan bagi tahun berakhir 31 Disember 2008

16. Kumpulanwang Amanah Awam

Kumpulanwang Amanah Awam ditubuhkan mengikut Seksyen 9 Akta Acara Kewangan 1957 untuk mengakaunkan sumbangan wang daripada pihak lain termasuk organisasi dan orang perseorangan yang diamanahkan kepada Kerajaan untuk tujuan-tujuan tertentu. Caruman peruntukan Kerajaan tidak boleh dibuat kepada Kumpulanwang Amanah Awam.

17. Akaun Deposit

Akaun Deposit mengakaunkan wang yang diterima khusus bagi sesuatu maksud di bawah mana-mana undang-undang atau mengikut perjanjian.

AKAUN MEMORANDUM

18. Pinjaman Boleh Dituntut

Penyata Pinjaman Boleh Dituntut menunjukkan baki hutang Pihak Berkuasa Tempatan, Badan-badan Berkanun dan Syarikat Milik Kerajaan Negeri kepada Kerajaan Negeri yang mana sumber-sumber ini adalah terdiri daripada sumber Negeri dan sumber Persekutuan yang dipinjamkan balik oleh Kerajaan Negeri kepada agensi-agensi berkenaan.

19. Pelaburan

Penyata Pelaburan menunjukan baki pelaburan yang dikenakan kepada Perbelanjaan Mengurus. Baki ini telah berkurang lapor sejumlah RM5 juta pada tahun 2007 melalui CIMB Islamic Structured Growth Fund dan telah diselaraskan semula pada tahun 2008 kepada baki sebenar berjumlah RM 15 juta.

20. Hutang Awam

Penyata Hutang Awam menunjukkan baki hutang Kerajaan Negeri kepada Kerajaan Persekutuan. Ini termasuklah jumlah pinjaman yang diterima untuk dipinjamkan balik kepada Pihak Berkuasa Tempatan, Badan-badan Berkanun dan Syarikat Milik Kerajaan Negeri serta untuk membiayai perbelanjaan pembangunan dan projek Perumahan Awam Kos Rendah.

21. Angka-Angka Bandingan

Angka-angka bandingan tertentu telah dikelaskan semula supaya menurut pembentangan tahun semasa.